

BÎRKARÎ SERETAYÎ

2

Ev pirtûk; ji aliyê Desteya Perwerde û Fêkirinê ya Rojavayê Kurdistanê ve, wekî pirtûka waneyê hatiye pejirandin.

AMADEKARÊN PIRTÛKÊ

Komîsyona Nûkirina Pirtûkan a Dawî

Zozan CÎZÎRÎ, Dîlan QASÎM, Kurdistan ZÊWKÎ, Mizgîn GABARÎ, Şadin XELÎL, Dorşîn AKÎF, Dicle DÎRBÊSIYÊ, Mihemed ELÎ (CANO), Erdal LOLAN, Hejar ŞEKÎR, M. Hisên HÎLALÎ, Egîd SADÛN, Mîtan ŞEPAL û Bedran PENABER

Komîsyona Amadekar a Berê

M. Elî DEMÎR, M. Şîrîn ÇETÎN, Mazlûm TEKÎN, Îsmet YALVAÇ, Hawar GUNGEN, Sedîq BENEK, Selamet ERDOĞAN, Emîne BULUT, Hesin DEMÎR, Sofî SÎDAR, Mihemed KARA, Mizgîn EGÎD, Arşek BARAVÎ, Birahîm XELÎL, Laleş FARQÎNÎ, Dijwar BOTAN, Ednan HESEN, Mustafa OSMAN, Hisên CÎZÎRÎ, Bahoz BARAN, Muazez FÎLÎZ, Cengîz KARA, Bedredîn OY, Merwan YAMAN

NAVEROK

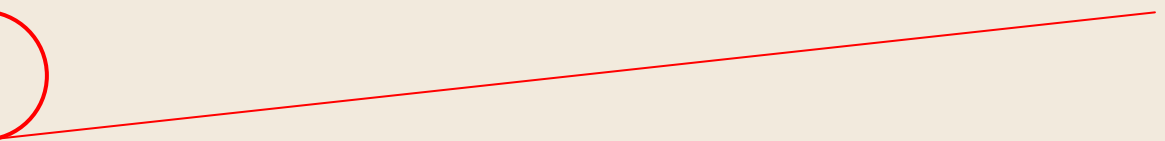
BEŞA - 1	7
HEJMARÊN XWEZAYÎ.....	7
HEJMARÊN JI SIFIR (0) HEYA BÎST (20).....	8
Tabloya nivîsandin û xwendina hejmarên heya bîstî	10
HEJMARÊN JI 21'Ê HEYA 100'Î.....	10
DEHANÎ Û YEKANÎ.....	13
HÛN JÎ MÎNAKÊN LI JÊR ÇÊKIN.....	19
HÛN JÎ YÊN LI JÊR ÇÊKIN.....	21
RÊZKIRINA HEJMARAN	22
Hûn jî yên li jêr çêkin;	23
• Em 2 bi 2 heya 20'î bihejmêrin	24
• Em 3 bi 3 heya 30'î bihejmêrin	24
• Em 4 bi 4 heya 40'î bihejmêrin	24
• Em 5 bi 5 heya 50'î bihejmêrin	24
• Em 10 bi 10 heya 100'î bihejmêrin	24
BIÇÛK, MEZÎN AN JÎ YEKSAN	25
KIT E, YAN COT E.....	27
Hûn jî mînakên li jêr çêkin:.....	28
BEŞA - 2	29
HIN RÊBAZÊN KOMKIRIN Û DERXISTINÊ.....	29
BER BI PÊŞ VE HEJMARTIN	30
Karanînên komkirinê yên li jêr çêkin.....	32
KARANÎNA KOMKIRINÊ YA BI SÊ HEJMARAN.....	33
Hûn jî yên li jêr çêkin.....	36
BER BI PAŞ VE HEJMARTIN	39
Hûn jî yên li jêr çêkin.....	41

Karanînên Derxistinê Yên Li Jêr Çêkin.....	42
HEJMARA NEHATÎ DAYÎN.....	43
Karanînên Li Jêr Çêkin.....	44
Karanînên Li Jêr Çêkin.....	45
BEŞA - 3	47
DEM.....	47
DEMJIMÊR ÇEND E ?	48
XWENDINA DEMJIMÊRÊ.....	49
HÛN JÎ DEMJIMÊR ÇEND E? LI CIHÊ VALA BINIVÎSIN.....	50
EM DEMJIMÊRÊN NÎV NAS BIKIN.....	52
HÛN JÎ DEMJIMÊR ÇEND E? LI CIHÊ VALA BINIVÎSIN.....	53
DEMJIMÊRÊN JIYANA ROJANE.....	55
SAL, MEH Û ROJ.....	58
BEŞA - 4	59
BI HEJMARÊN DU PÊPILK KARANÎNA KOMKIRINÊ.....	59
Em fêrî karanîna komkirinê ya bi du pêpilk bibin	60
HÛN JÎ YÊN LI JÊR ÇÊKIN.....	63
PIRSÊN LI JÊR ÇARESER BIKIN	64
BEŞA - 5	67
BI HEJMARÊN DU PÊPILK KARANÎNA DERXISTINÊ.....	67
Em fêrî karanîna derxistinê ya bi du pêpilk bibin.....	68
Hûn jî pîrsên li jêr çareser bikin;.....	73
KARANÎNÊN DERXISTINÊ YÊN LI JÊR ÇÊKIN	74
BEŞA - 6	75
ŞIKLÊN GEOMETRÎK.....	75
EM AWAYÊN GEOMETRÎK (ENDESÊ) NAS BIKIN	76
Awayê Çargoşe.....	77
Awayê Sêgoşe.....	77
Di şiklên jêr de, çend kenar û goşe hene; li cihê vala binivîsin.	78
LI GORÎ KENAR Û GOŞEYAN ÇÊKIRINA ŞIKLAN.....	79
ŞIKLÊN SÎMETRÎK.....	80
Hûn jî şiklên li jêr, bi alîkariya tewereya sîmetrîk li du beşên wekhev cuda bikin:.....	81

Şiklên li jêr ên ku dişibin cismê geometrîk, hêma bikin	82
Li şiklan temaşê dikim û cismê geometrîk ê ku ji wan şiklan pêk tê, hêma dikim	83
Şiklek geometrîk, ji bo bidestxistina şikleke din, bi kar tînim:	84

٦

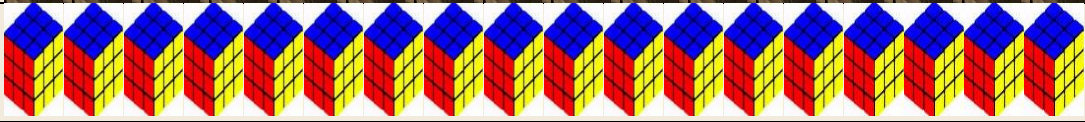

HEJMARÊN XWEZAYÎ

HEJMARÊN JI SIFIR (0) HEYA BÎST (20)

	<p>0</p>
	<p>1</p>
	<p>2</p>
	<p>3</p>
	<p>4</p>
	<p>5</p>
	<p>6</p>
	<p>7</p>
	<p>8</p>
	<p>9</p>
	<p>10</p>

	11
	12
	13
	14
	15
	16
	17
	18
	19
	20

Tabloya nivîsandin û xwendina hejmarên heya bîstî

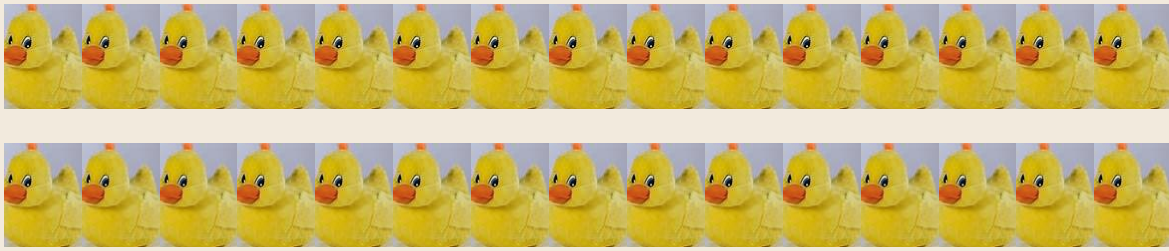
1	Yek	6	Şeş	11	Yazdeh	16	Şazdeh
2	Du	7	Heft	12	Dozdeh	17	Hivdeh
3	Sê	8	Heşt	13	Sêzdeh	18	Hîjdeh
4	Çar	9	Neh	14	Çardeh	19	Nozdeh
5	Pênc	10	Deh	15	Pazdeh	20	Bîst

HEJMARÊN JI 21'Ê HEYA 100'Î

1	Yek	10	Deh	11	Yazdeh	21	Bîstûyek
2	Du	20	Bîst	12	Dozdeh	22	Bîstûdu
3	Sê	30	Sih	13	Sêzdeh	23	Bîstûsê
4	Çar	40	Çil	14	Çardeh	24	Bîstûçar
5	Pênc	50	Pêncî	15	Pazdeh	25	Bîstûpênc
6	Şeş	60	Şêst	16	Şazdeh	26	Bîstûşeş
7	Heft	70	Heftê	17	Hivdeh	27	Bîstûheft
8	Heşt	80	Heştê	18	Hîjdeh	28	Bîstûheşt
9	Neh	90	Nod	19	Nozdeh	29	Bîstûneh

MÎNAK 1: Wêneyan dihejmêrim û hejmarê li cihê vala dinivîsim.

30 SIH

MÎNAK 2: Wêneyan dihejmêrim û hejmarê li cihê vala dinivîsim.

<u>10 DEH</u>	}	37
<u>10 DEH</u>		
<u>10 DEH</u>		
<u>7 HEFT</u>		

$10 + 10 + 10 + 7 = 37 \longrightarrow 3 \text{ DEHANÎ} + 7 \text{ YEKANÎ} = \text{SIHÛHEFT}$

30
+ 7

37

$30 + 7 = 37$

DEHANÎ; JI 10 YEKANIYAN PÊK TÊ.

10 YEKANÎ, DIBE 1 DEHANÎ.

MÎNAK 3: Wênayan dihejmêrim û hejmarê li cihê vala dinivîsim.

10

10

10

10

10

6

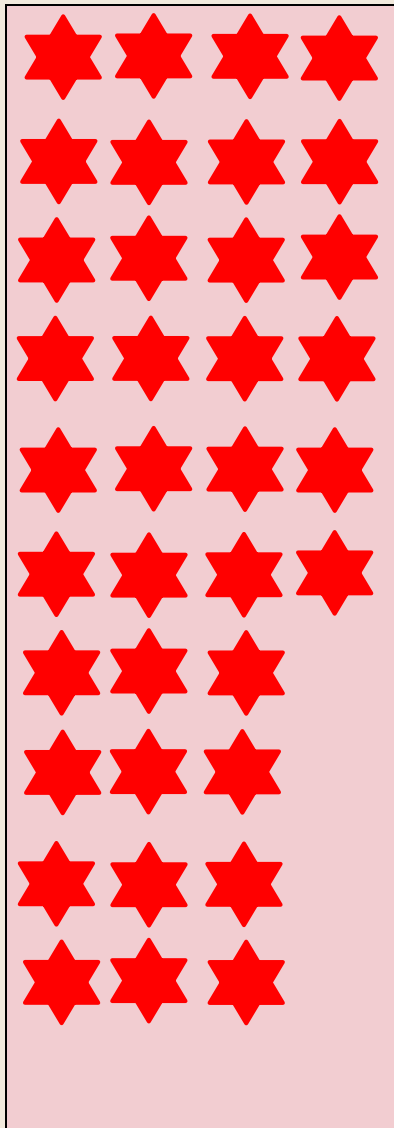
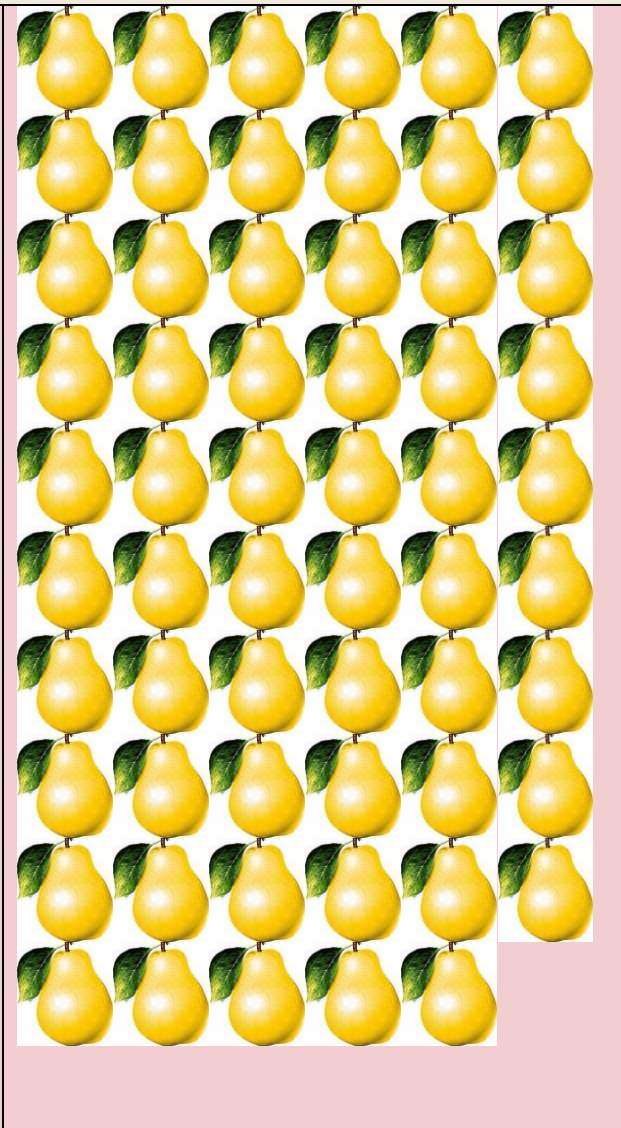
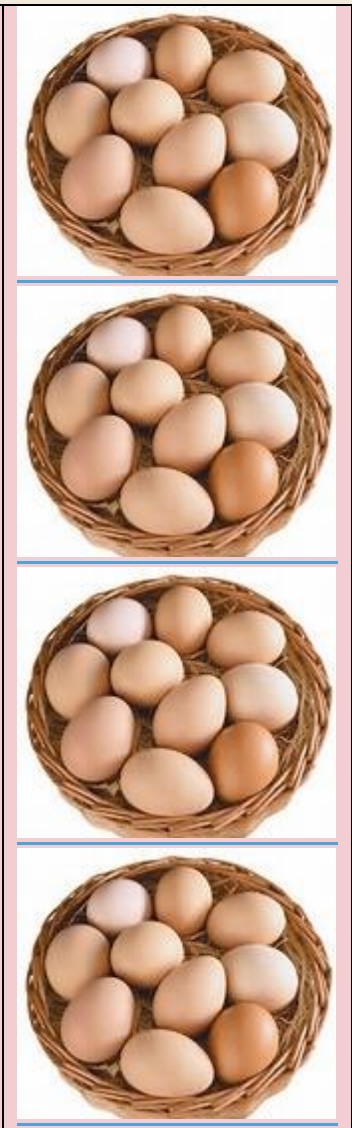
$$5 \text{ DEHANÎ} = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 50$$

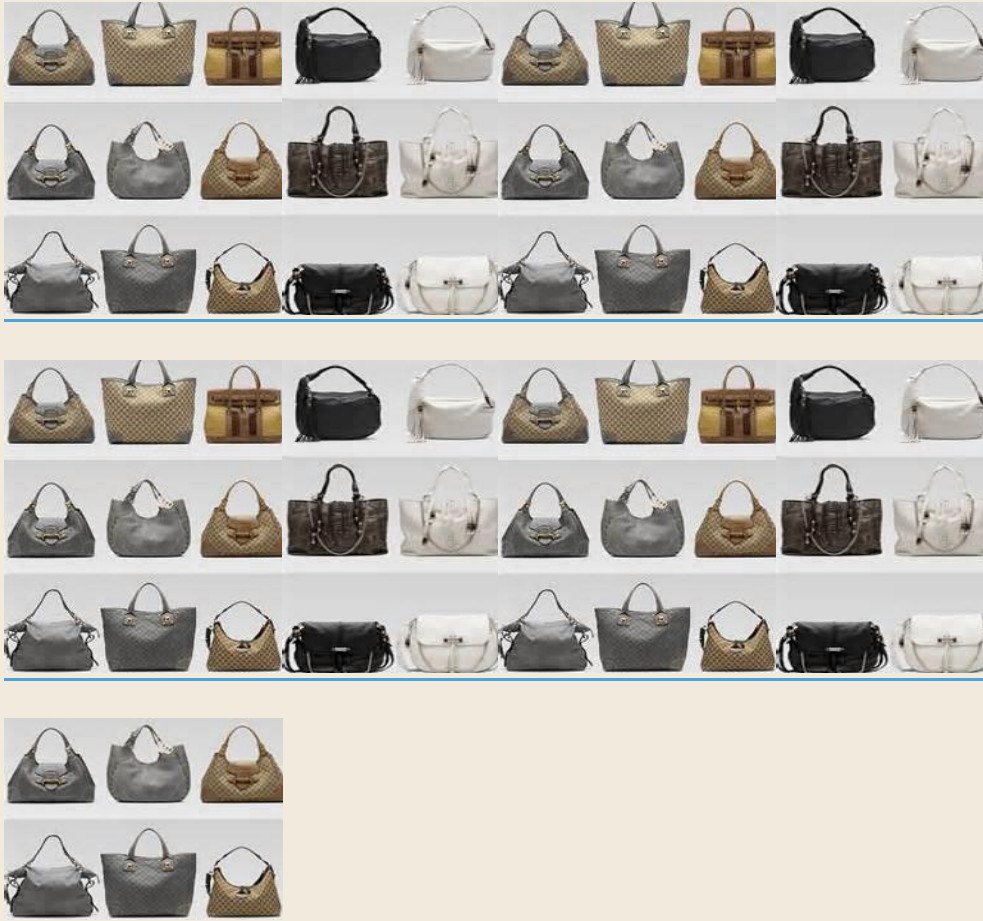
$$6 \text{ YEKANÎ} = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 6$$

$$50 + 6 = 56$$

$$\begin{array}{r} 50 \\ + 6 \\ \hline 56 \end{array}$$

DEHANÎ Û YEKANÎ

		
<p>3 DEHANÎ 6 YEKANÎ</p>	<p>5 DEHANÎ 9 YEKANÎ</p>	<p>4 DEHANÎ 0 YEKANÎ</p>
<p>$30 + 6 = 36$</p>	<p>$50 + 9 = 59$</p>	<p>$40 + 0 = 40$</p>

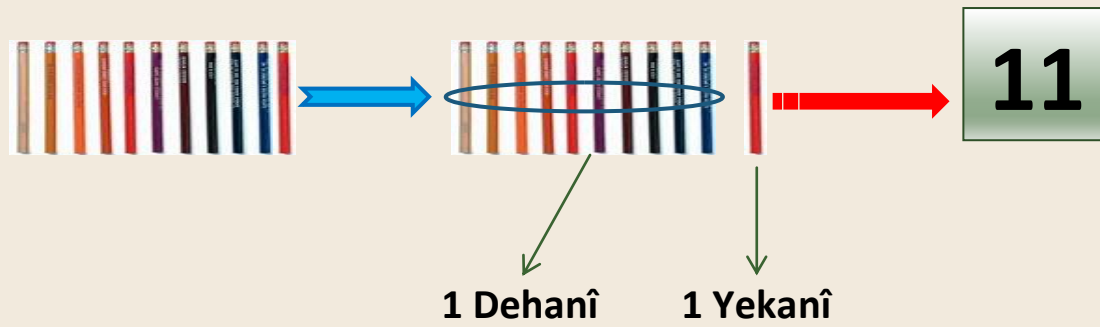
$$6 \text{ DEHANÎ} = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 60$$

$$6 \text{ YEKANÎ} = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 6$$

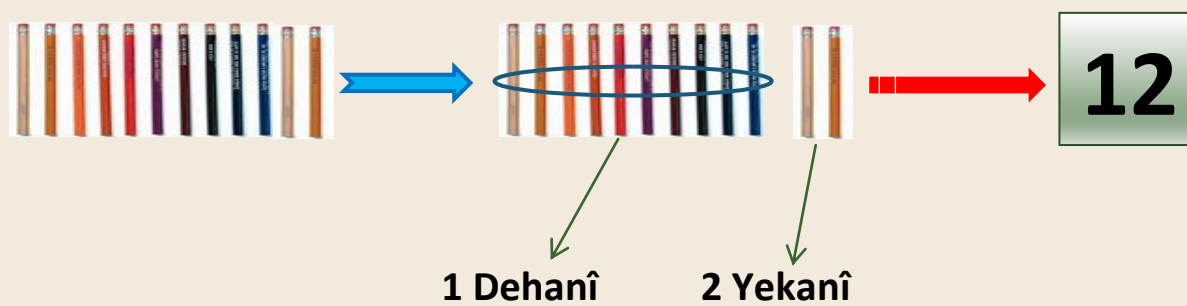
$$60 + 6 = 66$$

Em bihejmêrin, ka çend pêûs hene? Em hejmara wan binivîsin.

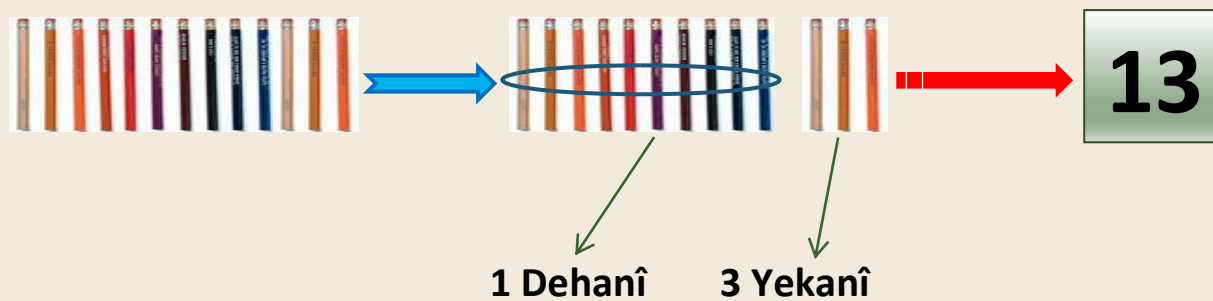
1.

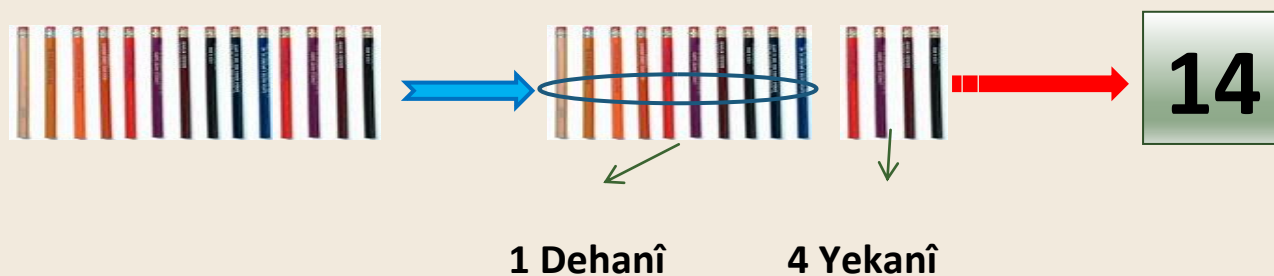
2.

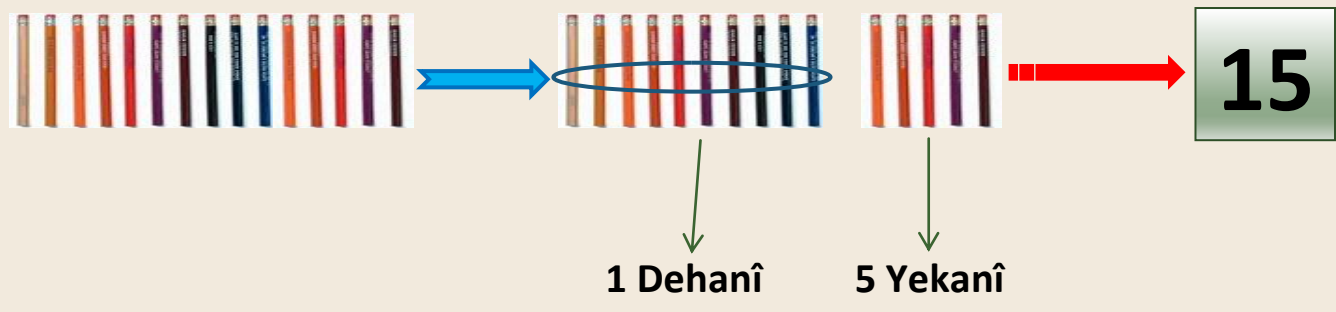
3.

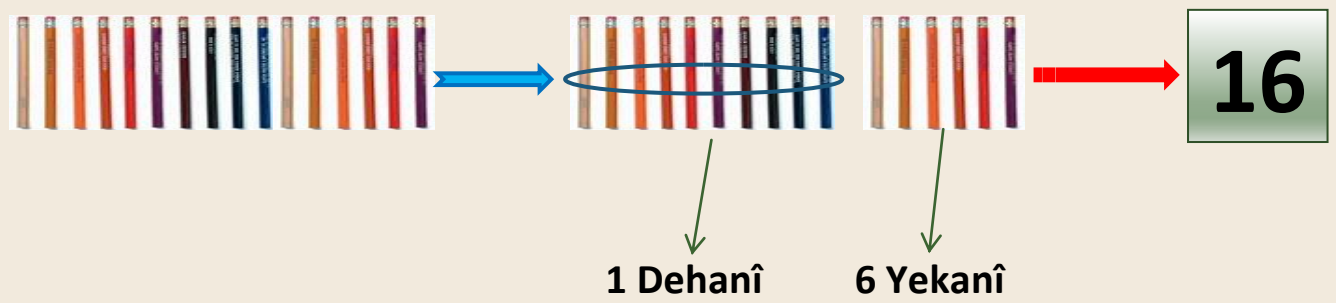
4.

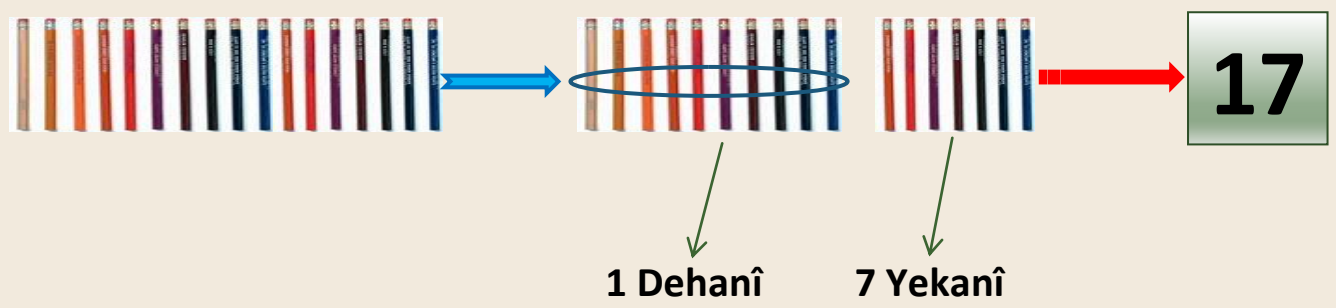
5.

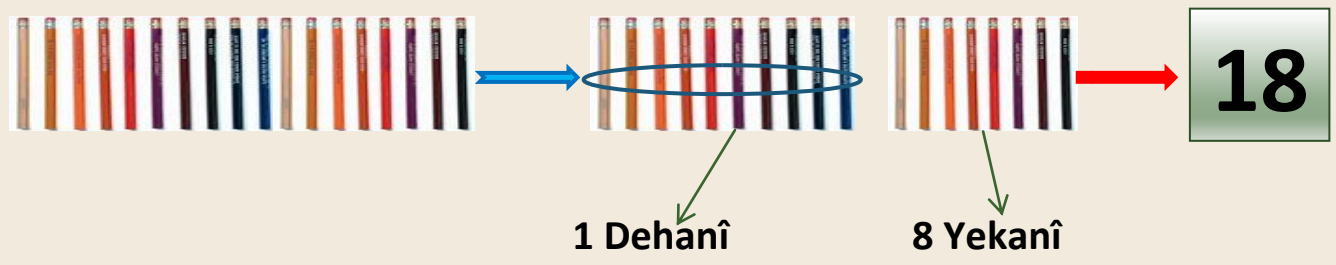
6.

7.

8.

۱۶

9.

MÎNAK: Pênûsan bihejmêrin, hejmarê li cihên vala yên li bin wan binivîsin. Çend dehanî û yekanî hene, diyar bikin. Komkirina li bin hev çêkin û encamê binivîsin.

10

.....

.....

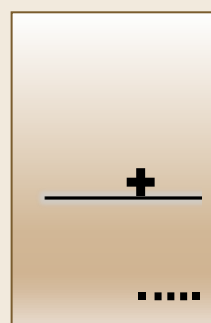
.....

.....

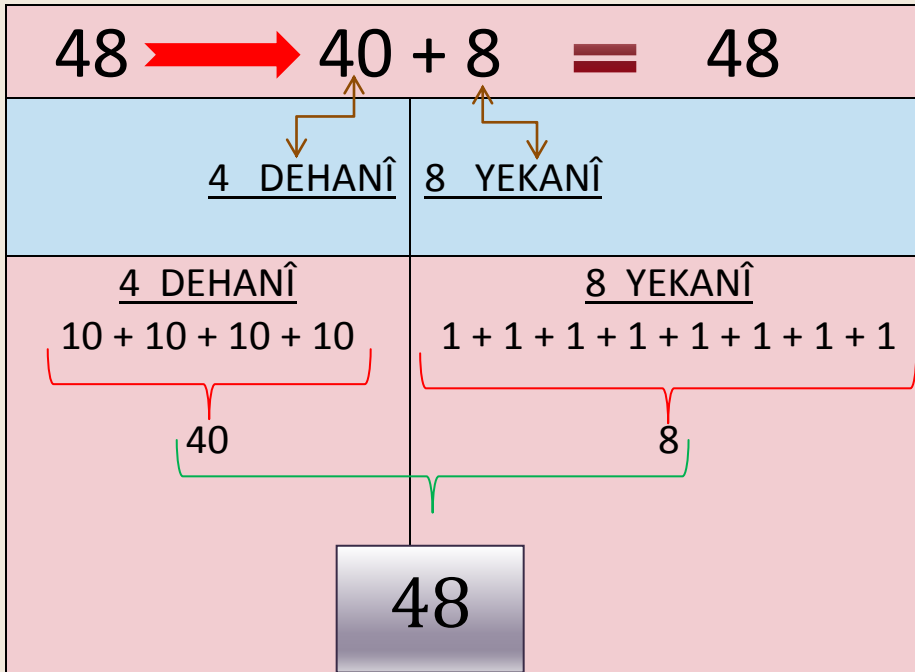
.....

.... DEHANÎ = ?
 YEKANÎ = ?

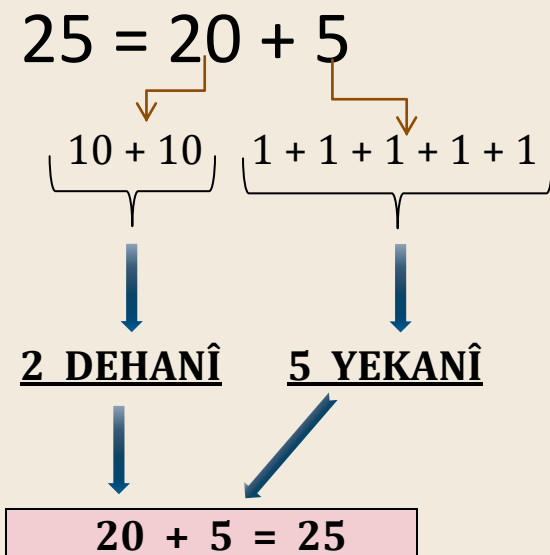
ENCAM = ?

MÎNAK : Di hejmara 48'an de, çend dehanî û yekanî hene, diyar dikim.
Karanîna komkirina li rex hev çêdikim.

MÎNAK 4: Di hejmara 25'an de, çend dehanî û yekanî hene, diyar dikim.
Karanîna komkirina li rex hev çêdikim.

HÛN JÎ MÎNAKÊN LI JÊR ÇÊKIN

1- Pimpimokan bihejmêrin, hejmarê li cihên vala yên li bin wan binivîsin.
Çend dehanî û yekanî hene, diyar bikin. Komkirina li bin hev çêkin û encamê binivîsin.

10

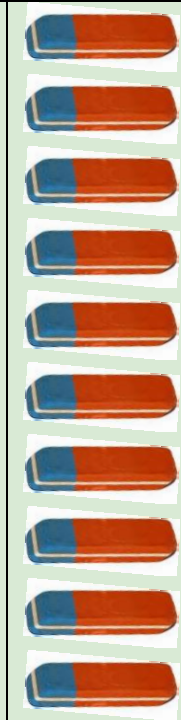
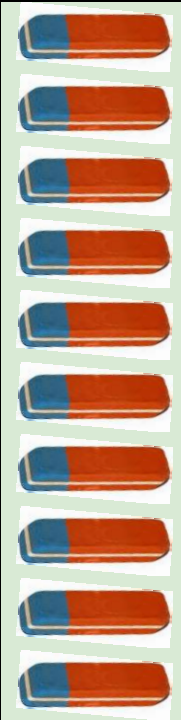

..... DEHANÎ YEKANÎ
--------------	--------------

ENCAM = ?

+
.....

2- Di hejmarê 61'ê de, çend dehanî û yekanî hene, diyar bikin. Karanîna komkirina li rex hev çêkin.

3- Ji bo ku hejmarê jêbirên li jêr bibe; 4 dehanî û 4 yekanî, pêwîste li cihê pirsnîşanê (?) çend jêbir hebin? Ev hejmar (4 dehanî û 4 yekanî) çend e? Bi awayê komkirina li bin hev binivîsin.

				
10?..

**GELO, DI HEJMARÊN 27 û 72'YAN DE
HEJMARA 7 ÇI RAVE DIKE?**

4- Encama karanîna komkirinê ya ku bi 9 dehanî û 5 yekanî tê kirin, çend e?

ÇARESERÎ:

$$9 \text{ DEHANÎ} = 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 90$$

$$5 \text{ YEKANÎ} = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5$$

$$90 + 5 = 95$$

HÛN JÎ YÊN LI JÊR ÇÊKIN

1. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 8 dehanî û 4 yekanî tê kirin, çend e?

2. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 7 dehanî û 3 yekanî tê kirin, çend e?

3. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 6 dehanî û 2 yekanî tê kirin, çend e?

4. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 5 dehanî û 1 yekanî tê kirin, çend e?

5. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 4 dehanî û 0 yekanî tê kirin, çend e?

6. Encama karanîna komkirinê ya ku bi 3 dehanî û 9 yekanî tê kirin, çend e?

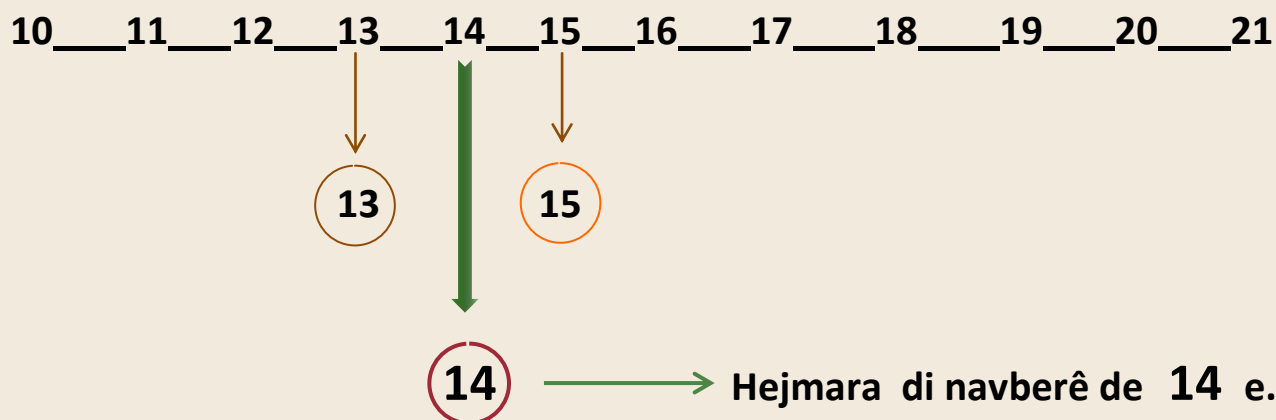
7. Azad xarên xwe bi awayê komên 10 lib dihejmartin. Di encamê de 2 kom û 8 lib xarên wî hebûn. Li gorî vê, çend xarên Azad hene?

RÊZKIRINA HEJMARAN

Ji bo em zanibin; beriya û piştî hejmarekê kîjan hejmar tên, her wiha hejmar biçûktir e, yeksan e yan jî mezintir e, em rasteka hejmarê çêdikin û fêr dibin.

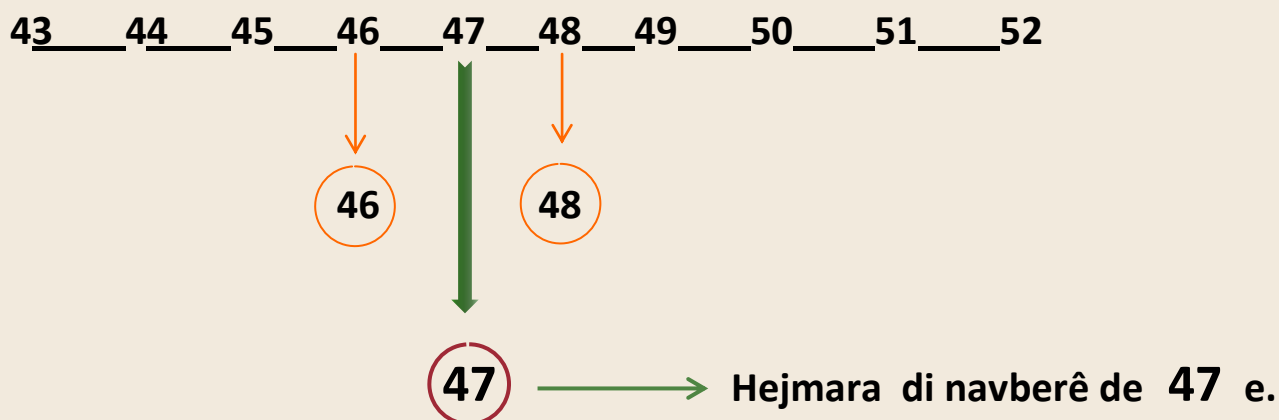
MÎNAK 1: Hejmara, di navbera 13 û 15'an de çend e?

ÇARESERÎ:

MÎNAK 2: Hejmara, di navbera 46 û 48'an de çend e?

ÇARESERÎ:

Hûn jî yê li jêr çêkin;

- 1- Hejmara, di navbera 24 û 26'an de çend e?
- 2- Hejmara, di navbera 37 û 39'an de çend e?
- 3- Hejmara, di navbera 18 û 20'an de çend e?
- 4- Hejmara, di navbera 49 û 51'ê de çend e?
- 5- Hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

30 ___ 31 ___ 32 ___ 34 ___ 35 ___ ? ___ 37 ___ 38 ___ 39 ___ 40 ___ 41

→ Ev hejmar çend e?

- 6- Hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

23 ___ 24 ___ 25 ___ 26 ___ 27 ___ ? ___ 29 ___ 30 ___ 31 ___ 32 ___ 33

→ Ev hejmar çend e?

● **Em 2 bi 2 heya 20'î bihejmêrin;**

2 – 4 – 6 – 8 – 10 – 12 – 14 – 16 – 18 – 20

➡ Hûn jî; ji 20'î 2 bi 2 ber bi paş ve bihejmêrin.

● **Em 3 bi 3 heya 30'î bihejmêrin;**

3 – 6 – 9 – 12 – 15 – 18 – 21 – 24 – 27 – 30

➡ Hûn jî; ji 30'î 3 bi 3 ber bi paş ve bihejmêrin.

● **Em 4 bi 4 heya 40'î bihejmêrin;**

4 – 8 – 12 – 16 – 20 – 24 – 28 – 32 – 36 – 40

➡ Hûn jî; ji 40'î 4 bi 4 ber bi paş ve bihejmêrin.

● **Em 5 bi 5 heya 50'î bihejmêrin;**

5 – 10 – 15 – 20 – 25 – 30 – 35 – 40 – 45 – 50

➡ Hûn jî; ji 50'î 5 bi 5 ber bi paş ve bihejmêrin.

● **Em 10 bi 10 heya 100'î bihejmêrin;**

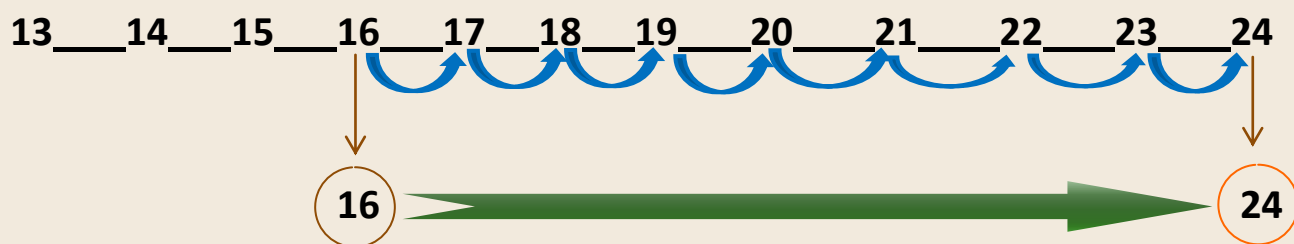
10 – 20 – 30 – 40 – 50 – 60 – 70 – 80 – 90 – 100

➡ Hûn jî; ji 100'î 10 bi 10 ber bi paş ve bihejmêrin.

BIÇÛK, MEZÎN AN JÎ YEKSAN

MÎNAK 1: Hejmara 16, ji 24'an biçûk an jî mezin e?

ÇARESERÎ: Ji bo çareseriyê rasteka hejmaran çêdikim,

Piştire, li gorî rêbaza hejmartina ber bi pêş an jî ber bi paş ve, dinirxînim.

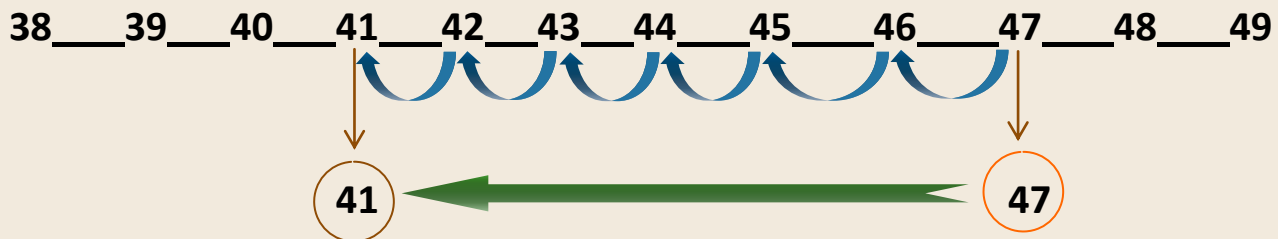
Ber bi pêş ve hatiye hejmartin; ev tê wê wateyê ku 16 ji 24'an biçûk e.

Ev jî, di bîrkarî de wiha tê nîşakirin; $16 < 24$

< —————> **Hêmaya biçûk e.**
> —————> **Hêmaya mezin e.**
= —————> **Hêmaya yeksan e.**

MÎNAK 2: Hejmara 47, ji 41'ê biçûk an jî mezin e?

ÇARESERÎ: Ji bo çareseriyê rasteka hejmaran çêdikim,

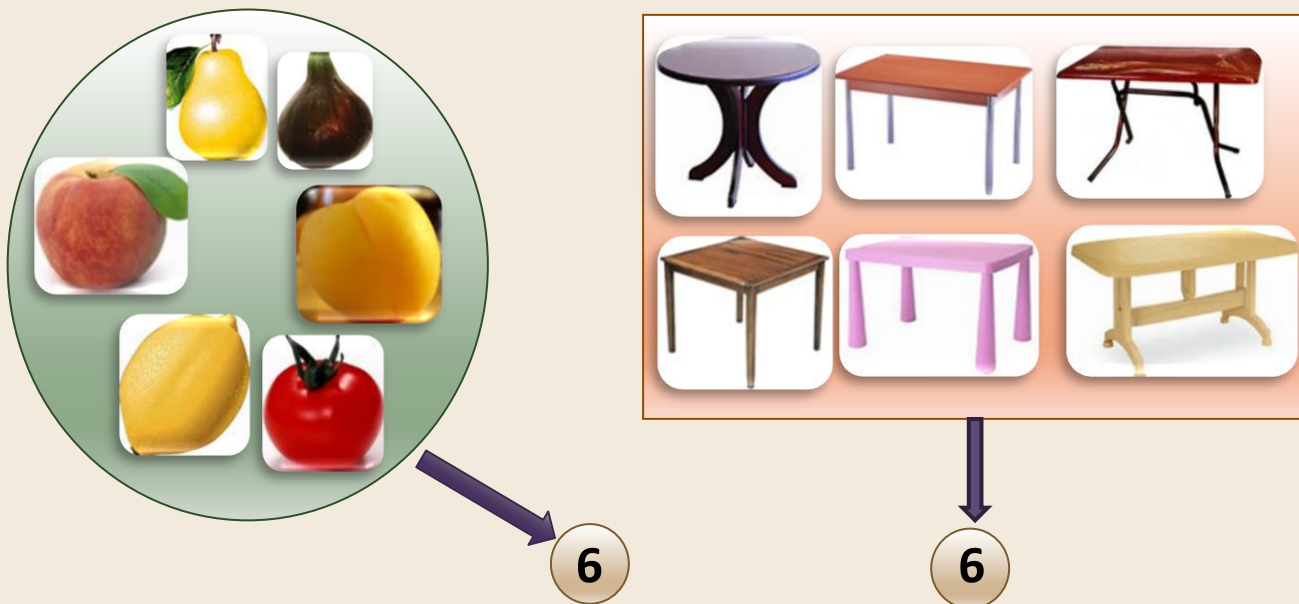

Piştire, li gorî rêbaza hejmartina ber bi pêş an jî ber bi paş ve, dinirxînim.

Ber bi paş ve hatiye hejmartin; ev tê wê wateyê ku 47 ji 41'ê mezin e.

Ev jî, di bîrkarî de wiha tê nîşakirin; $47 > 41$

MÎNAK 3: Wêneyan dihejmêrim û biçûk, mezin an jî yeksan e dibînim.

$6 = 6$ —————> Şeş yeksanî şeş e.

Yeksan; tê wateya ku hejmara her du aliyan wekhev e.

KIT E, YAN COT E

Ji bo ku em bizanin, ka hejmarek kit e, yan jî cot e; em du bi du dihejmêrin:

Eger, di dawiyê de yek bi tenê bimîne; ev hejmarek kit e.

Eger, tiştekek nemîne; ev hejmarek cot e.

MÎNAK 1: Hejmara 23, kit an jî cot e?

ÇARESERÎ: Me gotibû, divê em 2 bi 2 bihejmêrin;

2 – 4 – 6 – 8 – 10 – 12 – 14 – 16 – 18 – 20 – 22

Me hejmart, lê di dawiyê de ya 23. ango yek bi tenê ma, ev jî nîşan dide ku hejmara 23, hejmareke kit e.

MÎNAK 2: Hejmara 42, kit an jî cot e?

ÇARESERÎ: Me gotibû, divê em 2 bi 2 bihejmêrin;

2 – 4 – 6 – 8 – 10 – 12 – 14 – 16 – 18 – 20 – 22 – 24 – 26 – 28 – 30 – 32
– 34 – 36 – 38 – 40 – 42

Me hejmart, di dawiyê de tiştekek nema, ev jî nîşan dide ku hejmara 42, hejmareke cot e.

MÎNAK 3: Hejmara 33, kit an jî cot e?

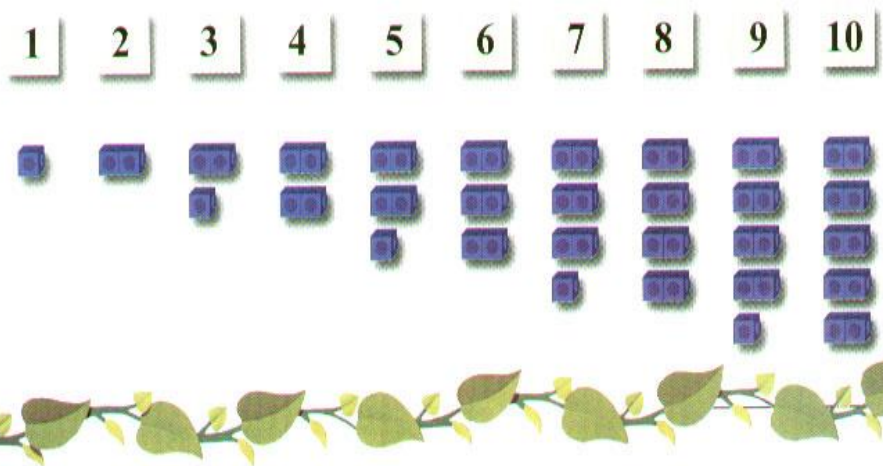
ÇARESERÎ: Me gotibû, divê em 2 bi 2 bihejmêrin;

2 – 4 – 6 – 8 – 10 – 12 – 14 – 16 – 18 – 20 – 22 – 24 – 26 – 28 – 30 – 32

Me hejmart, lê di dawiyê de ya 33. ango yek bi tenê ma, ev jî nîşan dide ku hejmara 33, hejmareke kit e.

Hûn jî mînakên li jêr çêkin:

Kaban dû bi dû komdîkim, ger kabek bi tenê bimîne ev hêjmar hêjmarek kite. Rewşên din de cote.

Hêjmara di hêjmêrim.
Evane dû bi dû digihînim hev. Kite yan cote dinivîsim.

1 12 <u> </u> Cot <u> </u>	2 25 <u> </u>
3 19 <u> </u>	4 16 <u> </u>
5 14 <u> </u>	6 27 <u> </u>
7 30 <u> </u>	8 13 <u> </u>
9 28 <u> </u>	10 31 <u> </u>

**HIN RÊBAZÊN
KOMKIRIN Û DERXISTINÊ**

BER BI PÊŞ VE HEJMARTIN

Ji bo ku em; di karanîna komkirinê de bigihîjin encamê, ber bi pêş ve dihejmêrin.

MÎNAK 1: 7 pêlîstokên Berfînê hebûn, birayê wê jê re 2 pêlîstokên din anî. Gelo çend pêlîstokên Berfînê çêbûn?

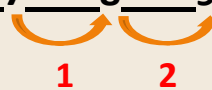
ÇARESERÎ:

Ji bo gihîştina encamê, rasteka hejmarê çêdikim.

0 ___ 1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___ 6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___ 11 ___ 12 ___ 13

Piştî, ji hejmara berê (7) ya pêlîstokên Berfînê destpê dikim û bi qasî hejmara pêlîstokên (2) ku birayê wê jê re anîbûn, ber bi pêş ve dihejmêrim. Hejmara ku gihîştîme, dibe hejmara pêlîstokên Berfînê.

0 ___ 1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___ 6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___ 11 ___ 12 ___ 13

8.....9

$$7 + 2 = 9$$

MÎNAK 2: Ji bo ku Diyar di dawiya salê de sipasnameyê bistîne, pêwîst e navîna pileya waneyên wî 7 be. Niha navîna pileyan 6 e. Gelo ji Diyar re çend pile pêwîst e?

ÇARESERÎ: Ji bo gihîştina encamê, rasteka hejmarê çêdikim.

0 ___ 1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___ 6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___ 11 ___ 12 ___ 13

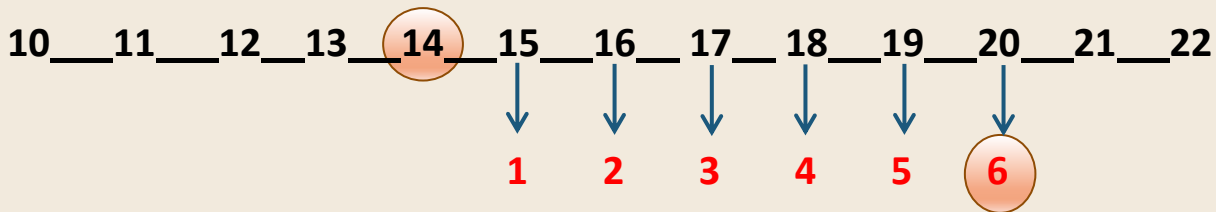

6.....7

$$6 + 1 = 7$$

MÎNAK 3: Em kîjan hejmarê bi 14'an re kom bikin, wê bibe 20 ?

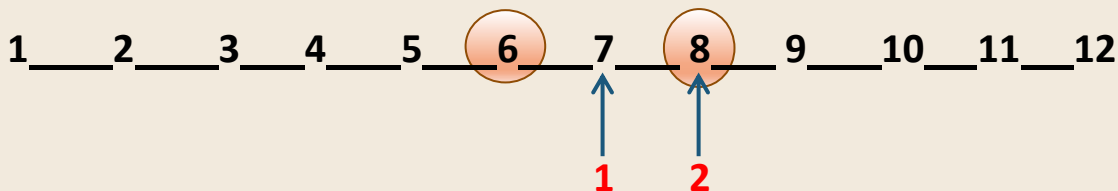
ÇARESERÎ: Ji bo gihîştina encamê, rasteka hejmarê çêdikim.

$$14 + 6 = 20$$

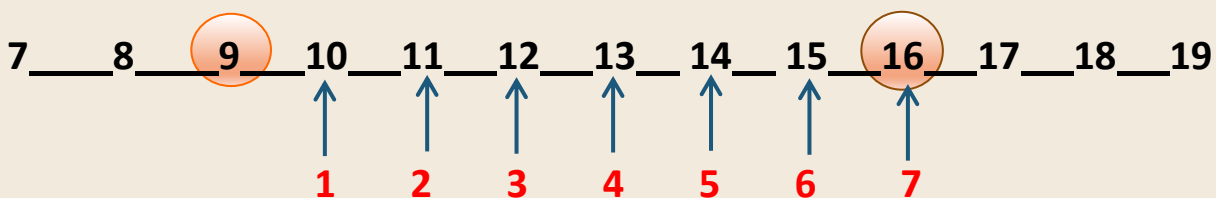
MÎNAK 4: 6 pirtûkên min ên çîrokan hebûn, min 2 pirtûkên din ên çîrokan peyda kirin. Çend pirtûkên min çêbûn?

ÇARESERÎ: Ji bo gihîştina encamê, rasteka hejmarê çêdikim.

$$6 + 2 = 8$$

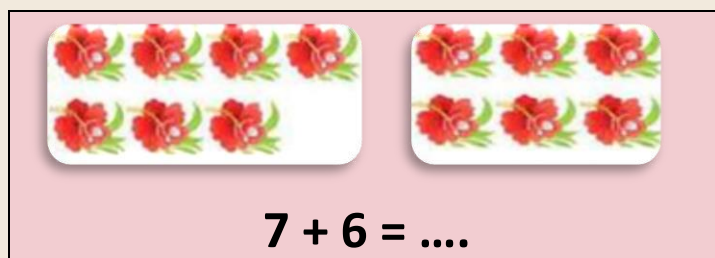
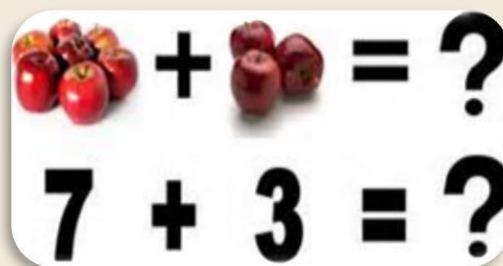
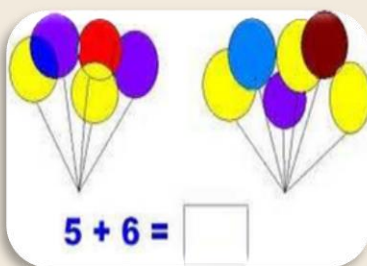
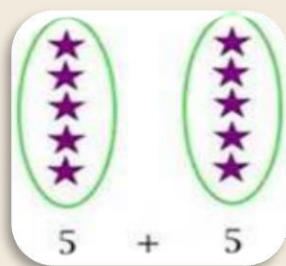
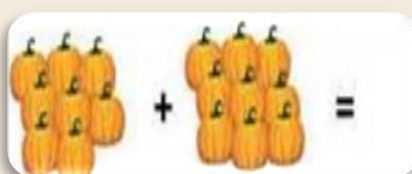
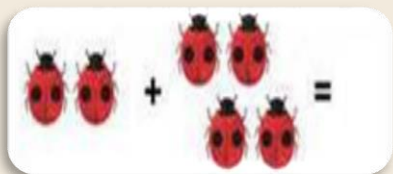
MÎNAK 5: Di pênûsdankeke de 9 pênûs, di ya din de jî 7 pênûs hebûn. Hejmara tevahî pênûsan çend e?

$$9 + 7 = 16$$

Karanînên komkirinê yê li jêr çêkin:

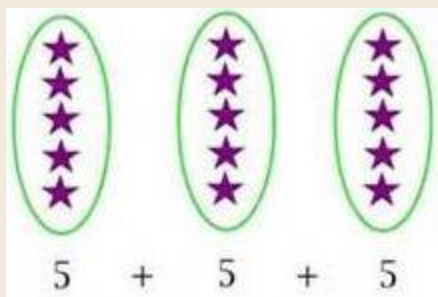
1- $7 + 5 = 12$	6- $5 + 7 = \dots$	11- $8 + 0 = \dots$
2- $8 + 3 = \dots$	7- $3 + 8 = \dots$	12- $0 + 8 = \dots$
3- $7 + 6 = \dots$	8- $9 + 7 = \dots$	13- $6 + 5 = \dots$
4- $5 + 1 = \dots$	9- $4 + 3 = \dots$	14- $2 + 1 = \dots$
5- $9 + 2 = \dots$	10- $2 + 8 = \dots$	15- $10 + 0 = \dots$

KARANÎNA KOMKIRINÊ YA BI SÊ HEJMARAN

Heya niha me karanîna komkirinê ya bi du hejmaran çêkiribû. Ji bo ku em sê hejmaran kom bikin; destpêkê em du hejmaran kom dikin, piştê encama derketiye em bi hejmara sêyem re kom dikin.

MÎNAK 1: Encama komkirina sê komên stêrkan ên li jêr çend e?

$$5 + 5 + 5 = ?$$

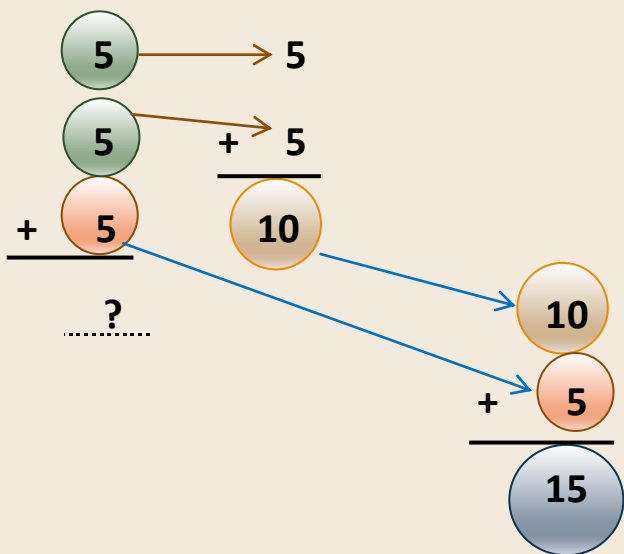
ÇARESERÎ: Ez destpêkê du komên stêrkan kom dikim;

$$\begin{array}{c} \textcircled{5} + \textcircled{5} + \textcircled{5} = \dots \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 5 + 5 = \textcircled{10} \end{array}$$

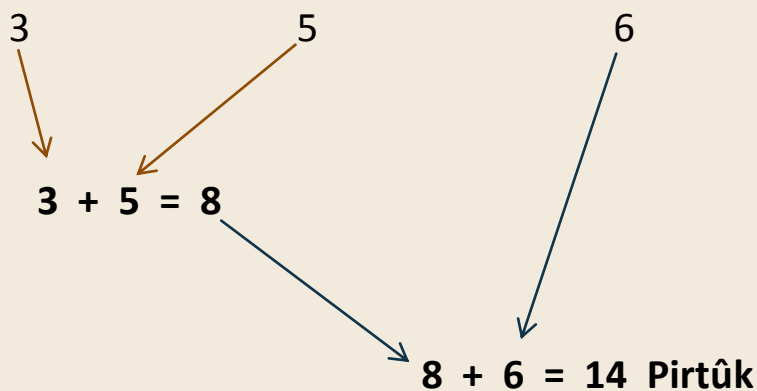
Piştê encama wan bi koma sêyem re kom dikim;

$$\begin{array}{c} \textcircled{10} + \textcircled{5} = \dots \\ \downarrow \quad \downarrow \\ 10 + 5 = \textcircled{15} \end{array}$$

MÎNAK 2: Em di vê mînakê de jî, bi awayê komkirina li bin hev çêkin.

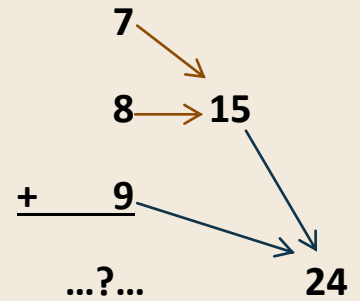
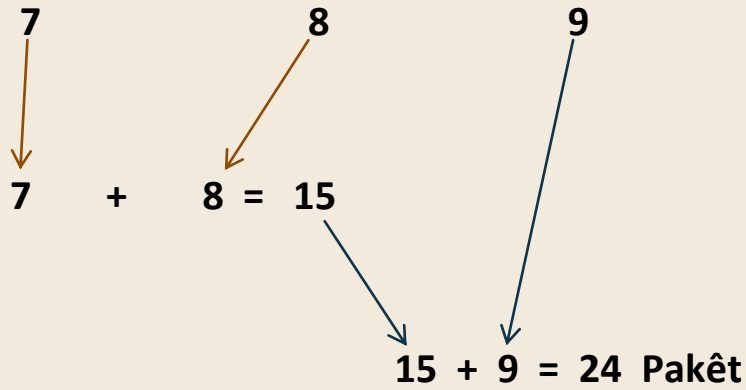

MÎNAK 3: Di wêneyê de çend pirtûk hene?

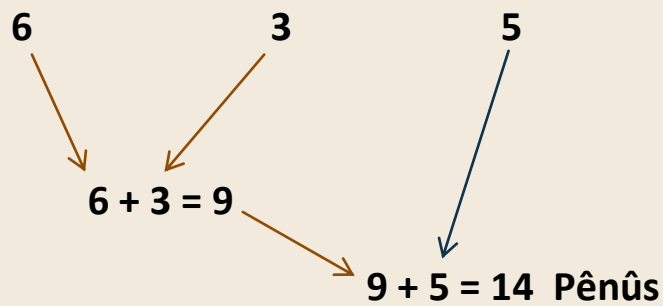

MÎNAK 4: Di wêneyê de çend pakêtên şîr hene?

MÎNAK 5: Di pêûsdankên jêr de çend pêûs hene?

Hûn jî yên li jêr çêkin: (Karanîna komkirinê; li rex hev û li bin hev)

1- Di wêneyê de çend kum hene?

.....

.....

.....

2- Di wêneyê de çend pênûsdank hene?

.....

.....

.....

3- Di wêneyê de çend çêçik hene?

.....

.....

.....

4- Di wêneyê de çend gok hene?

....

....

....

5- Di wêneyê de çend dondirme hene?

....

.....

.....

6- Di wêneyê de çend kursî hene?

.....

.....

.....

7- Di wêneyê de çend gezer hene?

....

.....

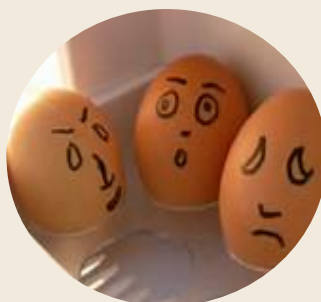

.....

8- Di wêneyê de çend hêk hene?

.....

.....

.....

9- Di wêneyê de çend pênûs hene?

.....

.....

.....

10- Di wêneyê de çend fêkî hene?

.....

.....

.....

11- Di wêneyê de çend fêkî hene?

.....

.....

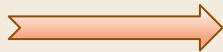
.....

BER BI PAŞ VE HEJMARTIN

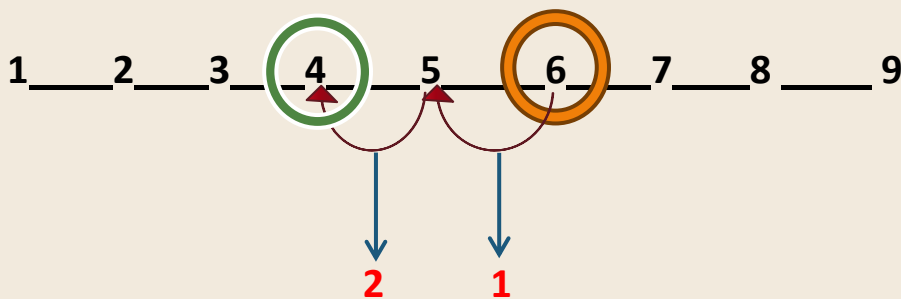
Rêbazek ji bo karanîna derxistinê, ber bi paş ve hejmartin e. Bi qasî hejmara tê derxistin, ango kêm dibe; ber bi paş ve tê hejmartin û digihîjin encamê.

MÎNAK 1: 6 xarên Rênas hebûn. Rênas 2 xar dan hevalê xwe. Çend man?

ÇARESERÎ:

Ji bo çareseriyê rasteka hejmaran çêdikim;

Ji hejmara xarên (6) wî, bi qasî hejmara xarên (2) daye hevalê xwe; ber bi paş ve dihejmêrim û hejmara ku ez li ser rastekê dibînim; hejmara xarên mane ye.

Ew hejmar jî; 4 e.

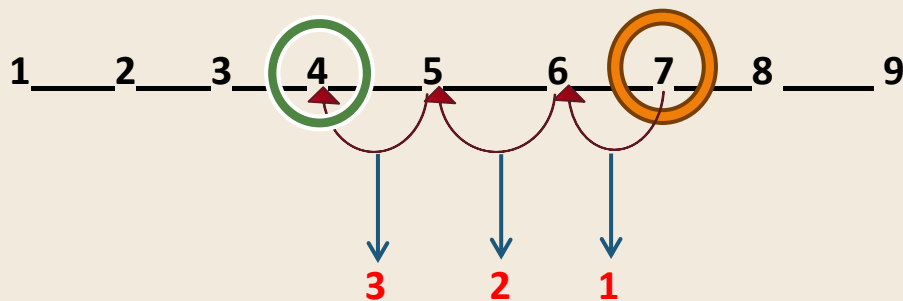
$$6 - 2 = 4$$

MÎNAK 2: 7 kulîçeyên Jiyanê hebûn. 3 kulîçe dan birayê xwe. Çend man?

ÇARESERÎ:

Ji bo çareseriyê rasteka hejmaran çêdikim;

Ji hejmara kulîçeyên (7) wê, bi qasî hejmara kulîçeyên (3) daye birayê xwe; ber bi paş ve dihejmêrim û hejmara ku ez li ser rastekê dibînim; hejmara kulîçeyên mane ye.

Ew hejmar jî; 4 e.

$$7 - 3 = 4$$

7
- 3
—
4

ε.

Hûn jî yê li jêr çêkin: (Karanîna derxistinê; li rex hev û li bin hev)

1- 6 pimpimokên Sorgulê hebûn. Pimpimokek teqiya, çend man?

2- 3 gulên Bêrîtanê hebûn. Gulek da hevala xwe, çend man?

3- Şivanê gundê me, dema diçe ber pez; du nanan bi xwe re dibe. Nîvro nanekî dixwe, çend nan dimîne?

4- 5 xarên Şiyar hebûn. 2 jê wînda kirin, çend man?

5- 9 gulên Medya hebûn. Medya 3 gul ji mamosteya xwe re bir. Çend gul man?

Karanînên Derxistinê Yê Li Jêr Çêkin:

$8 - 0 = \dots$	$7 - 1 = \dots$	$9 - 9 = \dots$
$6 - 5 = \dots$	$4 - 0 = \dots$	$2 - 1 = \dots$
$3 - 2 = \dots$	$8 - 7 = \dots$	$5 - 5 = \dots$
$8 - 5 = \dots$	$7 - 6 = \dots$	$4 - 2 = \dots$
$3 - 0 = \dots$	$8 - 2 = \dots$	$9 - 1 = \dots$
$8 - 3 = \dots$	$1 - 1 = \dots$	$8 - 8 = \dots$
$5 - 1 = \dots$	$6 - 3 = \dots$	$7 - 4 = \dots$
$3 - 1 = \dots$	$9 - 4 = \dots$	$5 - 3 = \dots$

HEJMARA NEHATÎ DAYÎN

Di karanîna komkirinê de ji bo ku em hejmara nehatî dayîn, peyda bikin; karanîna derxistinê çêdikin.

MÎNAK 1: Di karanîna $6 + \text{?} = 9$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$6 + \text{?} = 9$ → Ji bo em bizanin, divê em karanîna derxistinê çêkin.

$9 - 6 = \textcircled{3}$ → Hejmara li cihê pirsnîşanê 3 ye.

MÎNAK 2: Di karanîna $8 + \text{?} = 12$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$8 + \text{?} = 12$ → Ji bo em bizanin, divê em karanîna derxistinê çêkin.

$12 - 8 = \textcircled{4}$ → Hejmara li cihê pirsnîşanê 4 e.

MÎNAK 3: Di karanîna $7 + \text{?} = 8$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$7 + \text{?} = 8$ → Divê em karanîna derxistinê çêkin.

$8 - 7 = \textcircled{1}$ → Hejmara li cihê pirsnîşanê 1 e.

Karanînên Li Jêr Çêkin:

$7 + \text{..?..} = 10$	$6 + \text{..?..} = 15$	$3 + \text{..?..} = 18$
$1 + \text{..?..} = 6$	$8 + \text{..?..} = 16$	$4 + \text{..?..} = 13$
$7 + \text{..?..} = 7$	$5 + \text{..?..} = 10$	$2 + \text{..?..} = 11$
$9 + \text{..?..} = 10$	$9 + \text{..?..} = 14$	$1 + \text{..?..} = 10$

Di karanîna derxistinê de jî ji bo ku em hejmara nehatî dayîn, peyda bikin; karanîna derxistinê çêdikin.

MÎNAK 1: Di karanîna $6 - \text{..?..} = 4$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$6 - \text{..?..} = 4$ \longrightarrow Ji bo em bizanin, divê em karanîna derxistinê çêkin.

$6 - 4 = \textcircled{2}$ \longrightarrow Hejmara li cihê pirsnîşanê 2 ye.

MÎNAK 2: Di karanîna $14 - \text{..?..} = 10$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ: $14 - \text{..?..} = 10$ \longrightarrow Divê em karanîna derxistinê çêkin.

$14 - 10 = \textcircled{4}$ \longrightarrow Hejmara li cihê pirsnîşanê 4 e.

MÎNAK 3: Di karanîna $9 - \text{..?..} = 2$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$9 - \text{..?..} = 2 \longrightarrow$ Ji bo em bizanin, divê em karanîna derxistinê çêkin.

$9 - 2 = \textcircled{7} \longrightarrow$ Hejmara li cihê pirsnîşanê 7 e.

MÎNAK 4: Di karanîna $18 - \text{..?..} = 10$ de hejmara ku pêwîste li şûna pirsnîşanê be, çend e?

ÇARESERÎ:

$18 - \text{..?..} = 10 \longrightarrow$ Ji bo em bizanin, divê em karanîna derxistinê çêkin.

$18 - 10 = \textcircled{8} \longrightarrow$ Hejmara li cihê pirsnîşanê 8 e.

Karanînên Li Jêr Çêkin:

$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$
$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$
$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$
$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$	$6 - \text{..?..} = 4$

٤٦

BEŞA - 3

DEM

DEMJIMÊR ÇEND E ?

Tîrên li ser demjimêrê lêkolîn bikin.

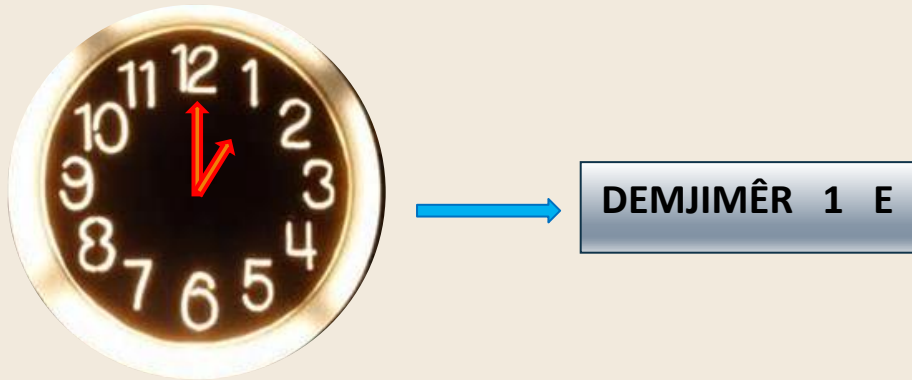
Gelo dirêjbûna wan heman e?

Li ser demjimêran 2 tîrên (1 kin û 1 dirêj) bi heman rengî hene. Tîra kin; demjimêr, ya dirêj jî xulekjimêr e. Her wiha, yeka ku piranî bi rengê sor û zirav e, ew jî çirkejimêr e.

Em niha jî demjimêrê nas bikin;

XWENDINA DEMJIMÊRÊ

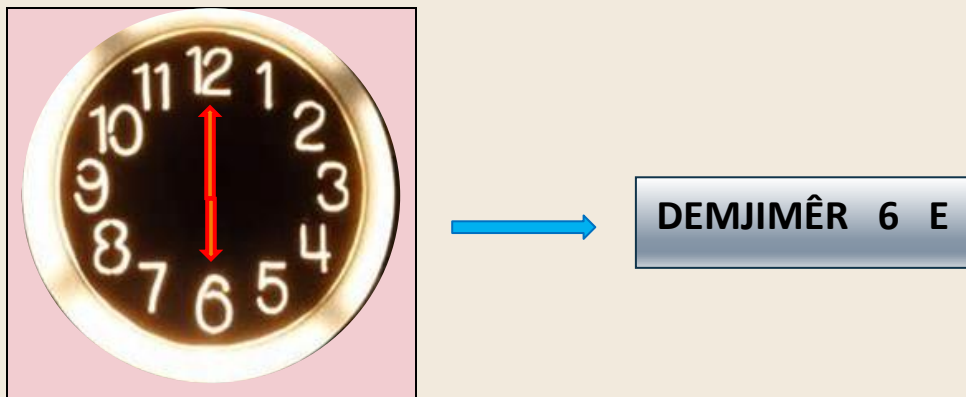
MÎNAK 1:

Dema ku xulekjimêr (Tîra Tirêj) li ser 12'an be, demjimêr (Tîra Kin) li ser kîjan hejmarê be; dem, ewqas demjimêr e.

Weke mînaka li jor; demjimêr li ser yekê ye û xulekjimêr jî li ser 12'an e; li gorî vê, demjimêr 1 e.

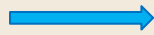
MÎNAK 2:

Demjimêr li ser şeşan e û xulekjimêr jî li ser 12'an e; li gorî vê, demjimêr 6 e.

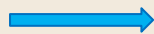
HÛN JÎ DEMJIMÊR ÇEND E? LI CIHÊ VALA BINIVÎSIN:

1-

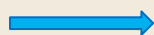
DEMJIMÊR E

2-

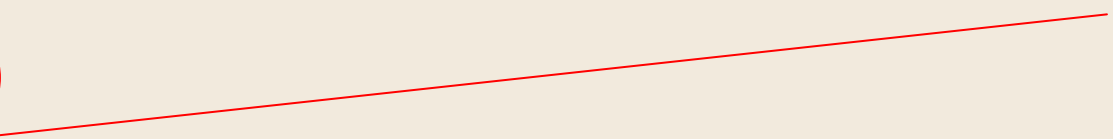
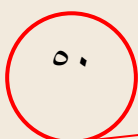

DEMJIMÊR E

3-

DEMJIMÊR E

VÊ CARÊ JÎ, LI GORÎ DEMJIMÊRÊN HATINE DAYÎN; TÎRÊN DEMJIMÊR
Û XULEKJIMÊRÊ BI CIH BIKIN:

1-

DEMJIMÊR 4

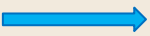
2-

DEMJIMÊR 11

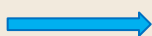
3-

DEMJIMÊR 9

EM DEMJIMÊRÊN NÎV NAS BIKIN;

MÎNAK 1: Tîrika demjimêrê (Ya Kin); di navbera 1 û 2'yan de, xulekjimêr (Ya Dirêj) jî; li ser 6'an e, li gorî vê demjimêr yek û nîv e.

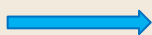
DEMJIMÊR 1,5 E

MÎNAK 2: Tîrika demjimêrê (Ya Kin); di navbera 9 û 10'an de, xulekjimêr (Ya Dirêj) jî; li ser 6'an e, li gorî vê demjimêr neh û nîv e.

DEMJIMÊR 9,5 E

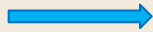
MÎNAK 3:

DEMJIMÊR 4,5 E

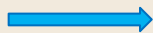
HÛN JÎ DEMJIMÊR ÇEND E? LI CIHÊ VALA BINIVÎSIN:

1-

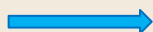
DEMJIMÊR E

2-

DEMJIMÊR E

3-

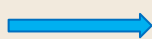

DEMJIMÊR E

VÊ CARÊ JÎ, LI GORÎ DEMJIMÊRÊN HATINE DAYÎN; TÎRÊN DEMJIMÊR
Û XULEKJIMÊRÊ BI CIH BIKIN:

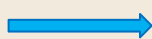
1-

DEMJIMÊR 3,5

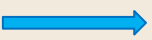
2-

DEMJIMÊR 11,5

3-

DEMJIMÊR 6,5

DEMJIMÊRÊN JIYANA ROJANE

Li gorî tîran, demjimêr çend e? Li cihên vala binivîsin;

ROJBAŞ

DEMJIMÊR **7** E

TAŞTÊ

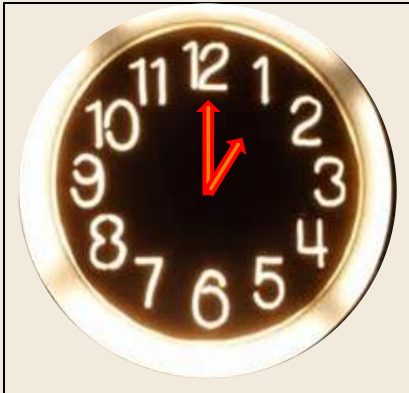
DEMJIMÊR E

ÇÛNA DIBISTANÊ

DEMJIMÊR E

JI DIBISTANÊ DERKETIN

DEMJIMËR E

Li gorî demjimêrên hatine dayîn; tîrên demjimêr û xulekjmêrê bi cih bikin:

DEMJIMËR 3

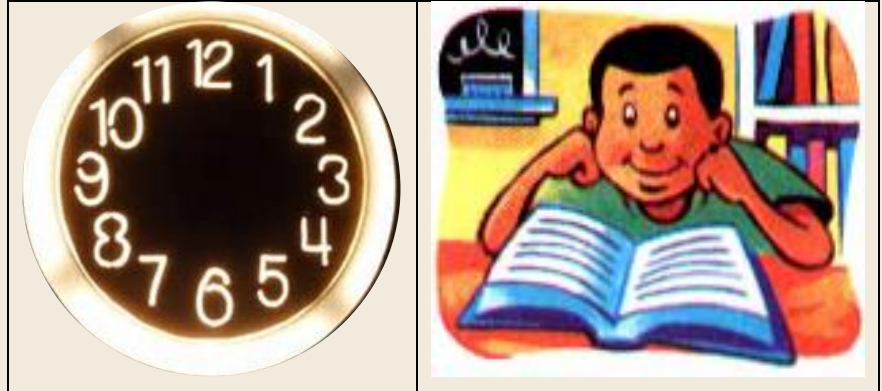
DEMA LÎSTINÊ	

DEMJIMËR 5

KARÊ MAL	

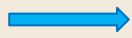
DEMA XWENDINÊ

DEM JIMÊR 7,5

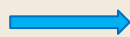
DEMA RAZANÊ

DEM JIMÊR 10,5

Demjimêra temaşkirina televîzyonê binivîsin û hêma bikin;

DEM JIMÊR

SAL, MEH Û ROJ

- Di salêkê de 4 demsal hene;

1	2	3	4
Bihar	Havîn	Payîz	Zivistan

- Di salêkê de 12 meh hene;

1	2	3	4	5	6
ÇÎLE	SİBAT	ADAR	NÎSAN	GULAN	HEZÎRAN
7	8	9	10	11	12
TÎRMEH	TEBAX	ÎLON	COTMEH	MIJDAR	KANÛN

- Di heftiyê de 7 roj hene;

1	2	3	4	5	6	7
ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN

- Salek 365 roj e.
- Roj 24 demjimêr e.

BI HEJMARÊN DU PÊPILK KARANÎNA KOMKIRINÊ

PÊPILKA DEHANÎ	←	→	PÊPILKA YEKANÎ
			13
			+
			<u>25</u>
			38

Em fêrî karanîna komkirinê ya bi du pêpilk bibin:

$$16 \longrightarrow 1 \text{ Dehanî} + 6 \text{ Yekanî}$$

$$+ \quad \underline{32} \longrightarrow \underline{3 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî}}$$

$$48 \longrightarrow 4 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî}$$

YEK DEHANÎ YEKSANÎ DEH YEKANÎ YE.

$$1 \text{ DEHANÎ} = 10 \text{ YEKANÎ}$$

MÎNAK 1: 18 komkirin 24 çend e? ($18 + 24 = ?$)

ÇARESERÎ: Ji bo bidestxistina encamê, hejmaran li bin hev dinivîsim;

$$18 \longrightarrow 1 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî}$$

$$+ \quad \underline{24} \longrightarrow \underline{2 \text{ Dehanî} + 4 \text{ Yekanî}}$$

...?...

$$3 \text{ Dehanî} + 12 \text{ Yekanî}$$
$$4 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî} = 42$$

Em heman mînakê, bi rêbazeke din jî dikarin çareser bikin;

Em dizanin; $8 + 4 = 12$
 $12 = 1 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî}$

Di komkirina pêpilka yekanî ($8 + 4$) de; encam 12 ango (1 Dehanî + 2 Yekanî) ye. Ji ber vê yekê, hejmara Yekaniyan (2) dinivîsim û di dest de 1 Dehanî dimîne.
 Ev 1 Dehaniya ku di dest de dimîne, dema pêpilka dehaniyan tê komkirin, li ser wan tê komkirin.

$1 + 2 = 3 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Dehanî jî di dest de mabû} = 4 \text{ Dehanî}$

42

Bi awayeke hêsantir;

$18 + 24 = 42$

$8 + 4 = 12$

MÎNAK 2: 22 komkirin 38 çend e? ($22 + 38 = ?$)

ÇARESERÎ:

$$22 \longrightarrow (2 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî})$$

$$+ \underline{38} \longrightarrow (3 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî})$$

$$5 \text{ Dehanî} + 10 \text{ Yekanî}$$

$$5 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Dehanî}$$

$$6 \text{ Dehanî} = 60$$

MÎNAK 3: 37 komkirin 46 çend e? (37 + 46 = ?)

ÇARESERÎ:

$$37 \longrightarrow (3 \text{ Dehanî} + 7 \text{ Yekanî})$$

$$+ \underline{46} \longrightarrow (4 \text{ Dehanî} + 6 \text{ Yekanî})$$

$$\dots \quad 7 \text{ Dehanî} + 13 \text{ Yekanî}$$

$$7 \text{ Dehanî} + (1 \text{ Dehanî} + 3 \text{ Yekanî})$$

$$8 \text{ Dehanî} + 3 \text{ Yekanî}$$

$$83$$

HÛN JÎ YÊN LI JÊR ÇÊKIN:

$56 + 3 = \dots\dots$	$2 + 22 = \dots\dots$	$48 + 2 = \dots\dots$
$56 + 30 = \dots\dots$	$20 + 22 = \dots\dots$	$48 + 20 = \dots\dots$
$1 + 82 = \dots\dots$	$2 + 62 = \dots\dots$	$50 + 3 = \dots\dots$
$10 + 82 = \dots\dots$	$20 + 62 = \dots\dots$	$50 + 30 = \dots\dots$
$3 + 40 = \dots\dots$	$41 + 2 = \dots\dots$	$63 + 1 = \dots\dots$
$30 + 40 = \dots\dots$	$41 + 20 = \dots\dots$	$63 + 10 = \dots\dots$

$\begin{array}{r} 20 \\ + 39 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 95 \\ + 3 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 37 \\ + 3 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 67 \\ + 30 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ + 2 \\ \hline \dots\dots \end{array}$
$\begin{array}{r} 1 \\ + 39 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 75 \\ + 10 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 30 \\ + 10 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 52 \\ + 2 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 84 \\ + 10 \\ \hline \dots\dots \end{array}$
$\begin{array}{r} 20 \\ + 32 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 3 \\ + 48 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 49 \\ + 2 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 92 \\ + 1 \\ \hline \dots\dots \end{array}$	$\begin{array}{r} 60 \\ + 30 \\ \hline \dots\dots \end{array}$

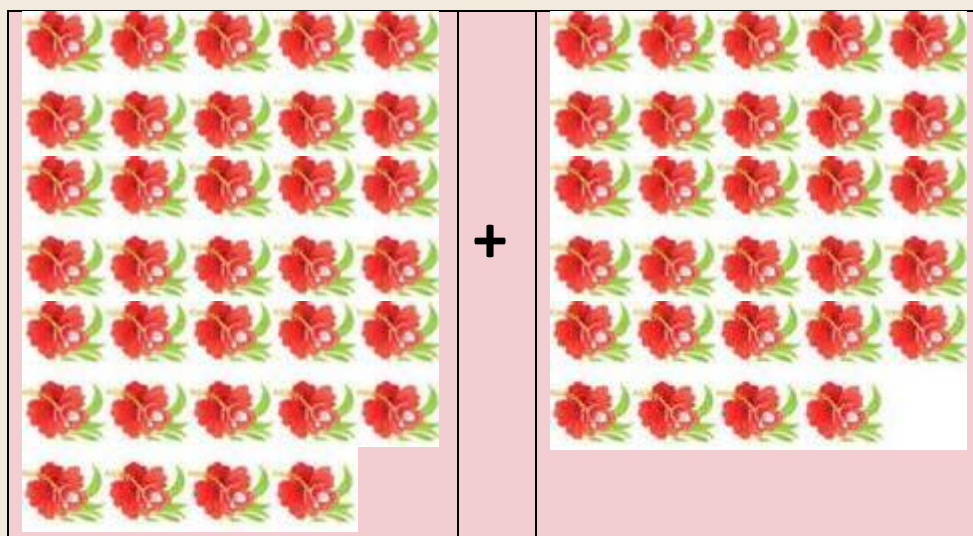
PIRSÊN LI JÊR ÇARESER BIKIN:

MÎNAK: Ji refa me, 18 xwendekar ji xwe re dilîstin. Piştire em 13 kesên din jî tevî lîstîkê bûn. Çend lîstîkvan çêbûn?

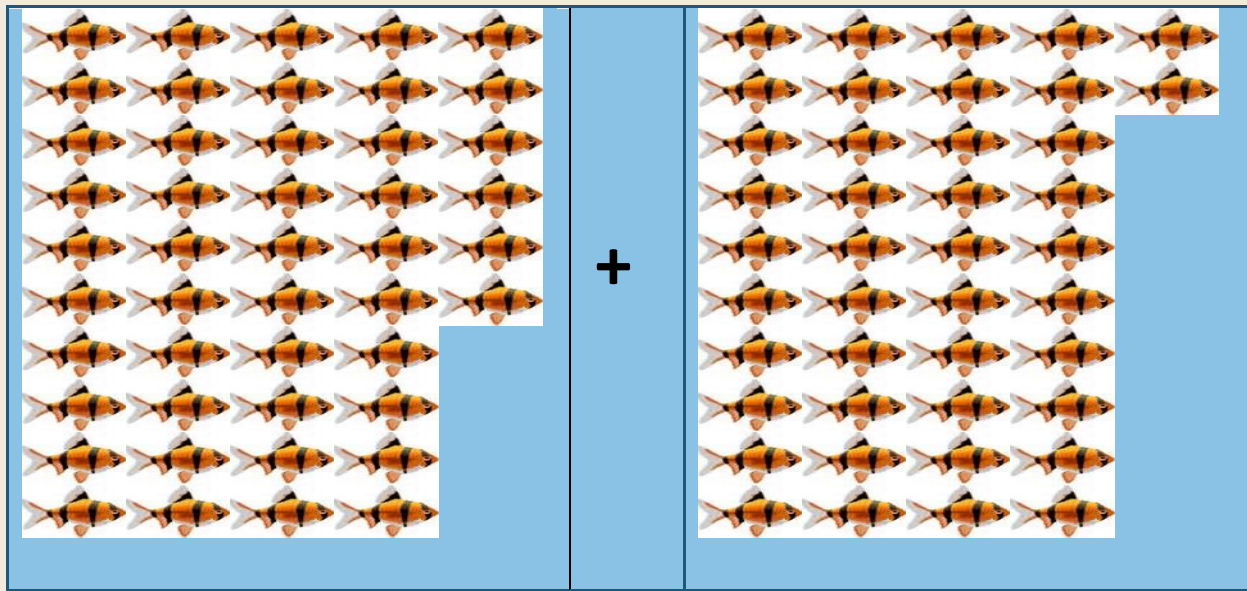
ÇARESERÎ:

$$\begin{array}{r}
 18 \longrightarrow 1 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî} \\
 + 13 \quad 1 \text{ Dehanî} + 3 \text{ Yekanî} \\
 \hline
 31 \quad 2 \text{ Dehanî} + 11 \text{ Yekanî} \\
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \downarrow \\
 \quad \quad \quad 2 \text{ Dehanî} + (1 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Yekanî}) \\
 \quad \quad \quad 3 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Yekanî} \\
 \quad \quad \quad 30 \quad + \quad 1 = (31)
 \end{array}$$

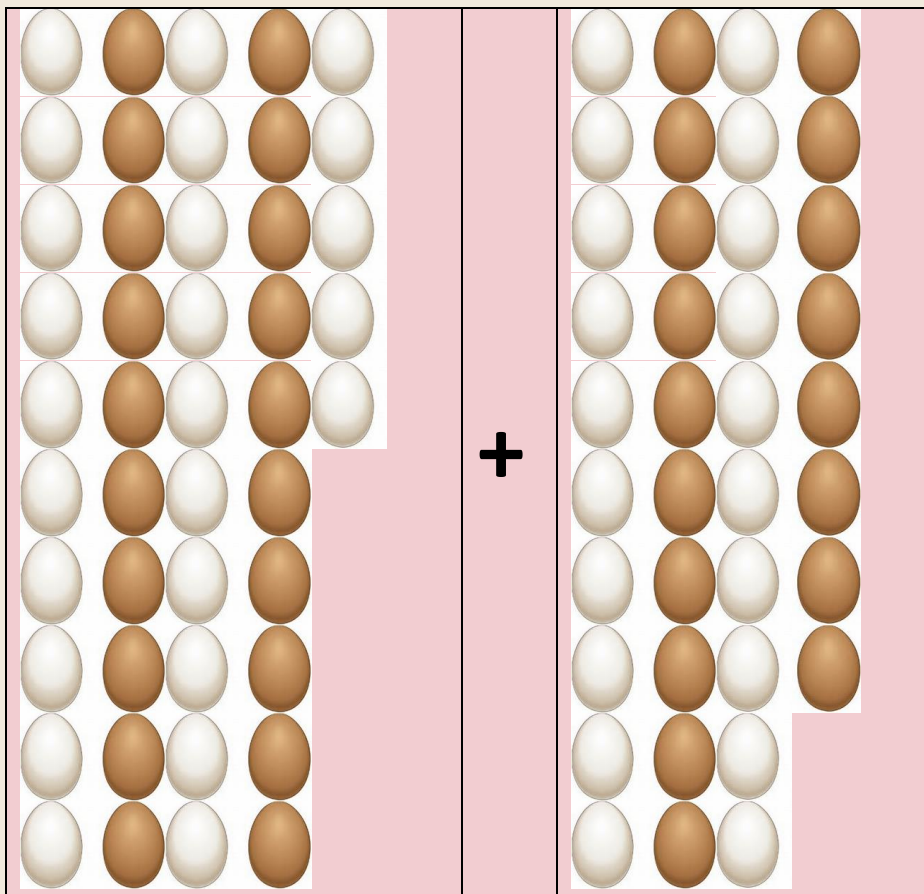
- 1- Di refekê de 21 xwendekar wêneyan çêdikin û 15 xwendekar jî stranên dibêjin. Hejmara wê refê çend e?
- 2- Raveya bîrkarî ya wêneya li jêr, binivîsin û karanîna komkirina wê çêkin.

3- Çend masî hene? Bi awayê dehanî û yekanî binivîsin.

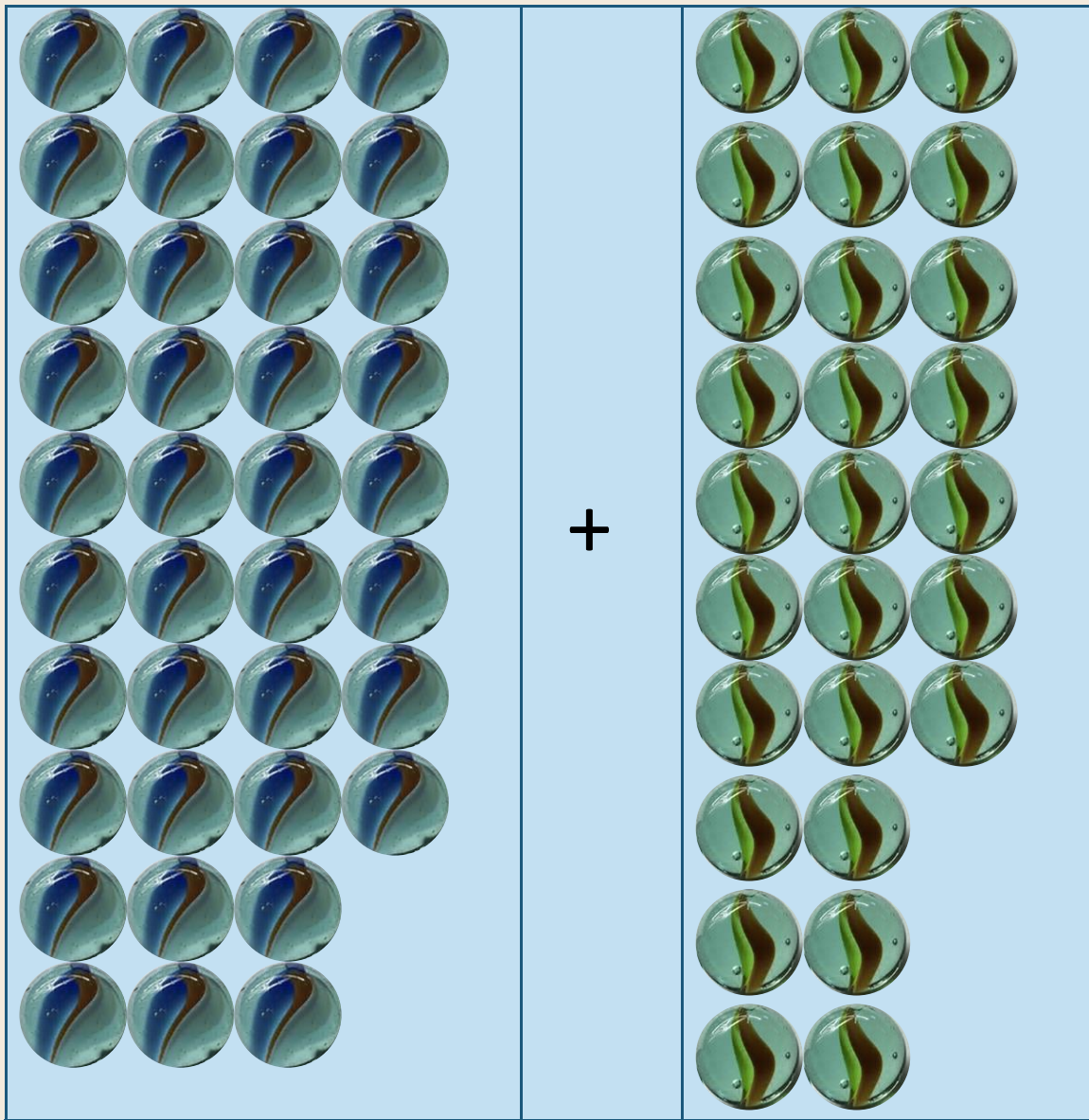

4- Di wêneyê jêr de çend hêk hene?

5- Encama karanîna komkirinê ya li jêr çend e?
(3 Dehanî û 6 Yekanî) + (5 Dehanî û 8 Yekanî)

6- Di wêneyê jêr de hejmara kombûna xaran çend e?

BI HEJMARÊN DU PÊPILK KARANÎNA DERXISTINÊ

PÊPILKA DEHANÎ ←		→ PÊPILKA YEKANÎ
	45	
	- 14	
	<hr/>	
	31	

Em fêrî karanîna derxistinê ya bi du pêpilk bibin:

Destpêkê Yekaniyan derdixim, paşê jî dehaniyan derdixim;

$$\begin{array}{r}
 34 \longrightarrow (3 \text{ Dehanî} + 4 \text{ Yekanî}) \\
 - 22 \longrightarrow (2 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî}) \\
 \hline
 12 \longrightarrow (1 \text{ Dehanî} + 2 \text{ Yekanî})
 \end{array}$$

YEK DEHANÎ YEKSANÎ DEH YEKANÎ YE.

$$1 \text{ DEHANÎ} = 10 \text{ YEKANÎ}$$

MÎNAK 1: 54 derxistin 38 çend e? ($54 - 38 = ?$)

ÇARESERÎ: Ji bo bidestxistina encamê, hejmaran li bin hev dinivîsim;

$$\begin{array}{r}
 54 \longrightarrow (5 \text{ Dehanî} + 4 \text{ Yekanî}) \\
 - 38 \longrightarrow (3 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî}) \\
 \hline
 \end{array}$$

Me diyar kiribû; divê em destpêkê Yekaniyan derxin;

Lê di vê mînakê de, ji 4 Yekaniyan 8 Yekanî dernakeve (Yanî, 4 ji 8'an mezintir e); ji bo vê, divê em ji 5 Dehaniyan, dehaniyekê xerab bikin;

Em dizanin; 1 Dehanî = 10 Yekanî ye.

Li gorî van agahiyan; rewşa mînaka me jî wiha dibe;

$$\begin{array}{r} 54 \longrightarrow (4 \text{ Dehanî} + 14 \text{ Yekanî}) \\ - \underline{38 \longrightarrow (3 \text{ Dehanî} + 8 \text{ Yekanî})} \end{array}$$

Em niha dikarin bi hêsanî derxistinê çêkin;

Dema ku em ji 14 Yekaniyan, 8 Yekaniyan derxin; dimîne 6 Yekanî,
Her wiha, em ji 4 Dehaniyan, 3 Dehaniyan derxin; dimîne 1 Dehanî,
Li gorî vê, heke em Dehanî û Yekaniyên mane binivîsin;

1 Dehanî û 6 Yekanî ye.

1 Dehanî + 6 Yekanî = 16

$$54 - 38 = 16$$

Ji bo ku ez ji encama xwe piştrast bim, gelo rast e, yan na; ez ya tê derxistin û encamê kom dikim;

$$38 + 16 = 54$$

Ji ber ku encama kombûnê, hejmara jê tê derxistin e; encam rast e.

Bi awayê hêsantir;

$$\begin{array}{r} 1 \\ \frown \\ 54 \\ - 38 \\ \hline 16 \end{array}$$

Ji bo ku 4 ji 8'an biçûktir e, ji Pêpilka Dehaniyan 1 Dehanî distînim û karanîna derxistinê çêdikim.

MÎNAK 2: $43 - 29 = ?$

ÇARESERÎ:

$$\begin{array}{r} 1 \\ \frown \\ 43 \\ - 29 \\ \hline 14 \end{array}$$

3 ji 9'an biçûktir e, ji Pêpilka Dehaniyan 1 Dehanî distînim.

Bi rêbazeke din;

$$\begin{array}{r} 43 \equiv 4 \text{ Dehanî} + 3 \text{ Yekanî} \\ - 29 \equiv 2 \text{ Dehanî} + 9 \text{ Yekanî} \\ \hline \end{array}$$

Ji Pêpilka Dehaniyan 1 Dehanî distînim.

Li gorî vê, dibe;

$$\begin{array}{r} 43 \equiv 3 \text{ Dehanî} + 13 \text{ Yekanî} \\ - 29 \equiv 2 \text{ Dehanî} + 9 \text{ Yekanî} \\ \hline \end{array}$$

$$1 \text{ Dehanî} + 4 \text{ Yekanî} = 14$$

Y.

MÎNAK 3: $60 - 31 = ?$

ÇARESERÎ:

$$\begin{array}{r} 1 \\ \curvearrowright \\ 60 \\ - 31 \\ \hline 29 \end{array}$$

Ji sifirê (0) 1 dernakeve, ji Pêpilka Dehaniyan 1 Dehanî distînim.

Em dizanin; 1 Dehanî = 10 Yekanî

Bi rêbazeke din;

$$\begin{array}{r} 60 \equiv 6 \text{ Dehanî} + 0 \text{ Yekanî} \\ - 31 \equiv 3 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Yekanî} \\ \hline \end{array}$$

Ji Pêpilka Dehaniyan 1 Dehanî distînim.

Li gorî vê, dibe;

$$\begin{array}{r} 60 \equiv 5 \text{ Dehanî} + 10 \text{ Yekanî} \\ - 31 \equiv 3 \text{ Dehanî} + 1 \text{ Yekanî} \\ \hline \end{array}$$

Em karanîna derxistinê çêkin.

$$29 \equiv 2 \text{ Dehanî} + 9 \text{ Yekanî}$$

PIRSA 1: Roja îne, refa me; em 32 xwendekar bi mamosteya xwe re çûn seyranê. Dema em çûn, me bi xwe re 85 sêv biribûn. Dema em gihîştin cihê seyranê, her kesî sêvek xwar. Gelo çend sêvên me mane?

ÇARESERÎ:

Hejmara sêvan = 85

Hejmara kesên sêv xwarine = 32 Xwendekar + 1 Mamosta = 33 Kes

Hejmara sêvên mane = Hejmara sêvan – Hejmara kesên sêv xwarine

Hejmara sêvên mane = $85 - 33 = 52$

PIRSA 2: Ji refa 2 – B ya ku hejmara wê 29 e; 7 xwendekaran teqdîrname, 9 xwendekaran jî spasname stendin. Hejmara xwendekarên ku belgenome nestendine, çend e?

ÇARESERÎ:

Hejmara refê = 29

Hejmara kesên ku teqdîrname stendine = 7

Hejmara kêsên ku spasname stendine = 9

Yên belgenome stendine = Yên teqdîrname stendine + Yên spasname stendine

Yên belgenome stendine = 7 + 9 = 16

Yên belgenome nestendine = Hejmara refê – Yên belgenome stendine

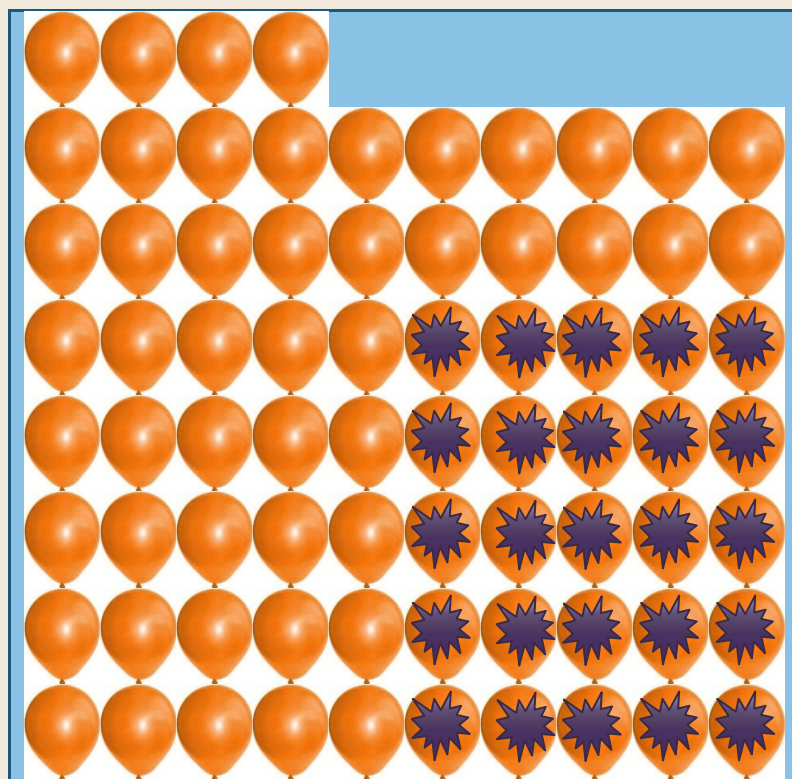
Yên belgenome nestendine = 29 – 16

$$\begin{array}{r} 29 \\ - 16 \\ \hline 13 \end{array} \longrightarrow \underline{\text{Li gorî encamê;}}$$

13 xwendekaran belgenome nestendiye.

Hûn jî pirsên li jêr çareser bikin;

- 1- Hejmara refekê 34 e. Di vê refê de 18 xwendekarên keç hene. Li gorî vê, gelo hejmara xwendekarên xort çend e?
- 2- Di 4'ê Nîsanê de, li gorî bernameya hatiye çêkirin, wê refa me 70 şitlê daran biçîne. Me heya nîvro 43 dar çandin. Divê em piştî nîvro çend daran biçînin?
- 3- Raveya bîrkarî ya karanîna derxistina li jêr, binivîsin.

KARANÎNÊN DERXISTINÊ YÊN LI JÊR ÇÊKIN

$54 - 27 = ?$	$45 - 38 = ?$	$76 - 46 = ?$	$62 - 8 = ?$
$33 - 15 = ?$	$94 - 65 = ?$	$43 - 19 = ?$	$46 - 28 = ?$
$51 - 17 = ?$	$29 - 23 = ?$	$42 - 9 = ?$	$97 - 48 = ?$
$56 - 45 = ?$	$38 - 14 = ?$	$66 - 7 = ?$	$80 - 18 = ?$
$93 - 37 = ?$	$45 - 34 = ?$	$74 - 27 = ?$	$22 - 12 = ?$

KARANÎNÊN DERXISTINÊ YÊN LI JÊR ÇÊKIN

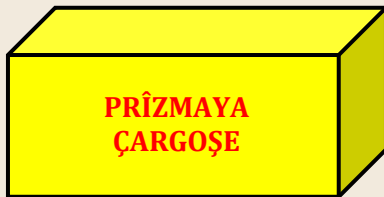
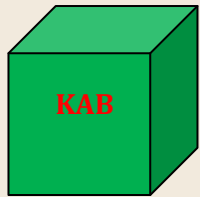
$\begin{array}{r} 41 \\ - 15 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 74 \\ - 46 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 40 \\ - 19 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 67 \\ - 35 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 83 \\ - 58 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 56 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 33 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 43 \\ - 40 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 94 \\ - 56 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 30 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 48 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 83 \\ - 43 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 36 \\ - 14 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 53 \\ - 26 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 75 \\ - 37 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 63 \\ - 39 \\ \hline \end{array}$

ŞIKLÊN GEOMETRÎK

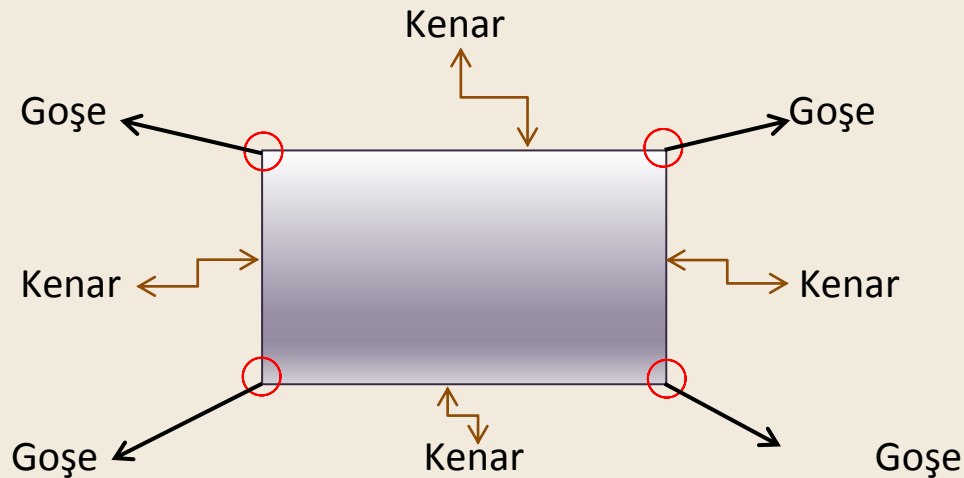

EM AWAYÊN GEOMETRÎK (ENDESÊ) NAS BIKIN

Awayê Çargoşe:

Çargoşe; ji çar kenar û çar goşeyan pêk tê.

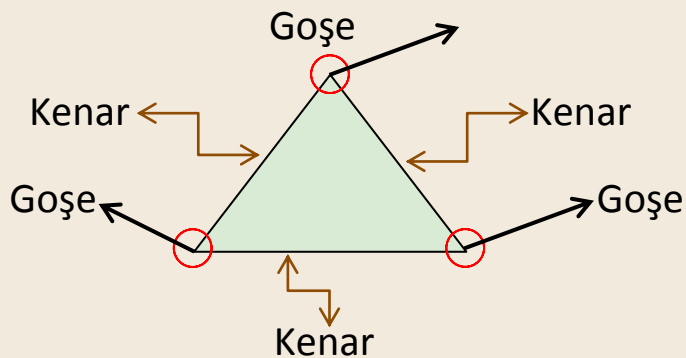

Kenar; du rûberan ji hev cuda dike.

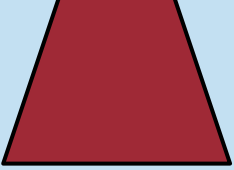
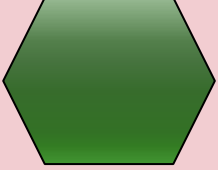

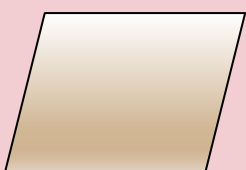
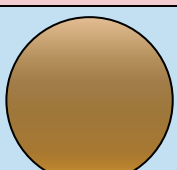
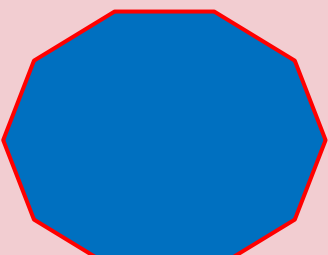
Goşe; xala gihîştina kenaran e.

Rûber; rûyê cismên geometrîk e.

Awayê Sêgoşe: Sêgoşe; ji sê kenar û sê goşeyan pêk tê.

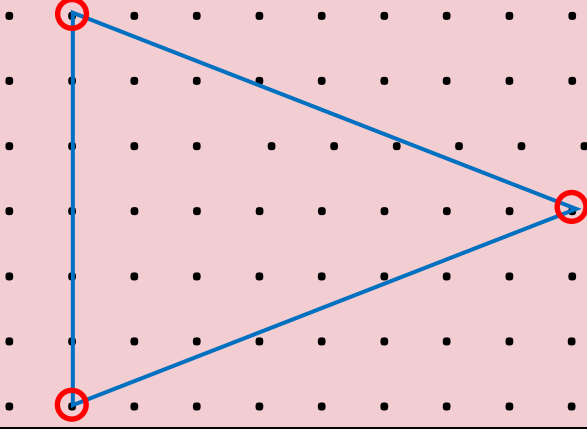

Di şiklên jêr de, çend kenar û goşê hene; li cihê vala binivîsin.

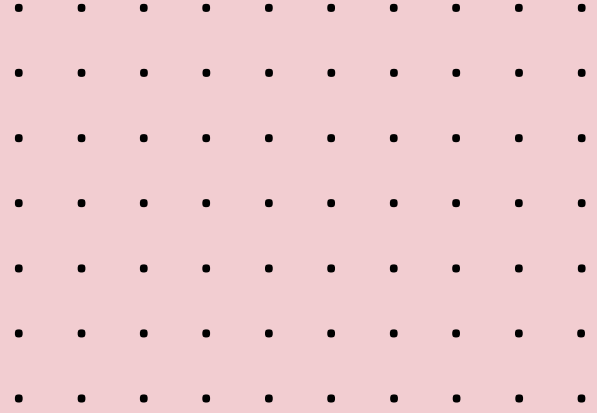
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :
	KENAR : GOŞE :

LI GORÎ KENAR Û GOŞEYAN ÇÊKIRINA ŞIKLAN

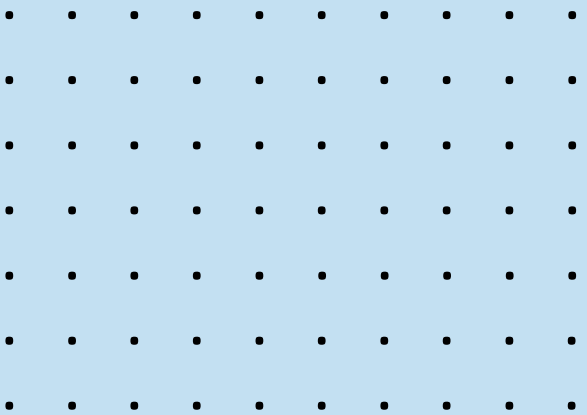
1. 3 Kenar û 3 Goşe

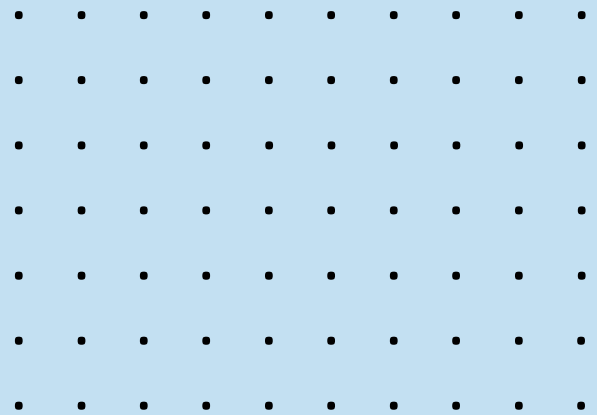
2. 7 Kenar û 7 Goşe

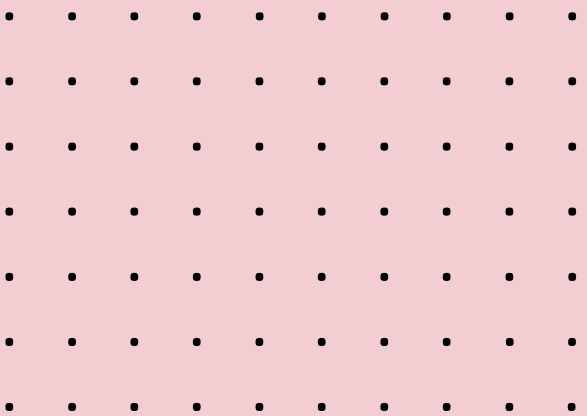
3. 8 Kenar û 8 Goşe

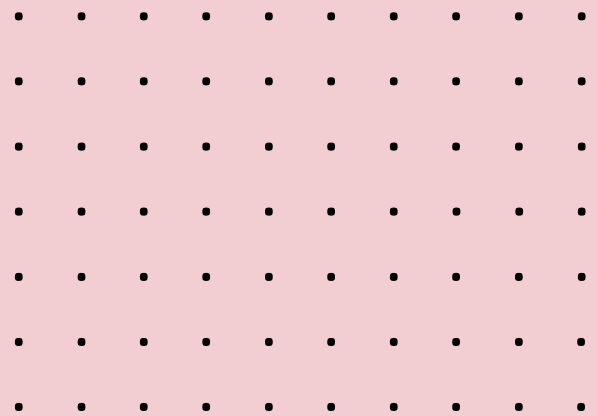
4. 5 Kenar û 5 Goşe

5. 6 Kenar û 6 Goşe

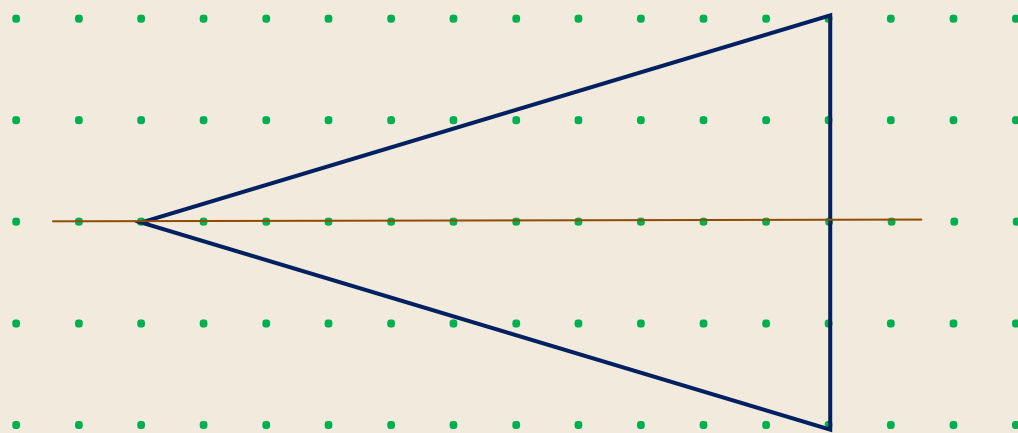
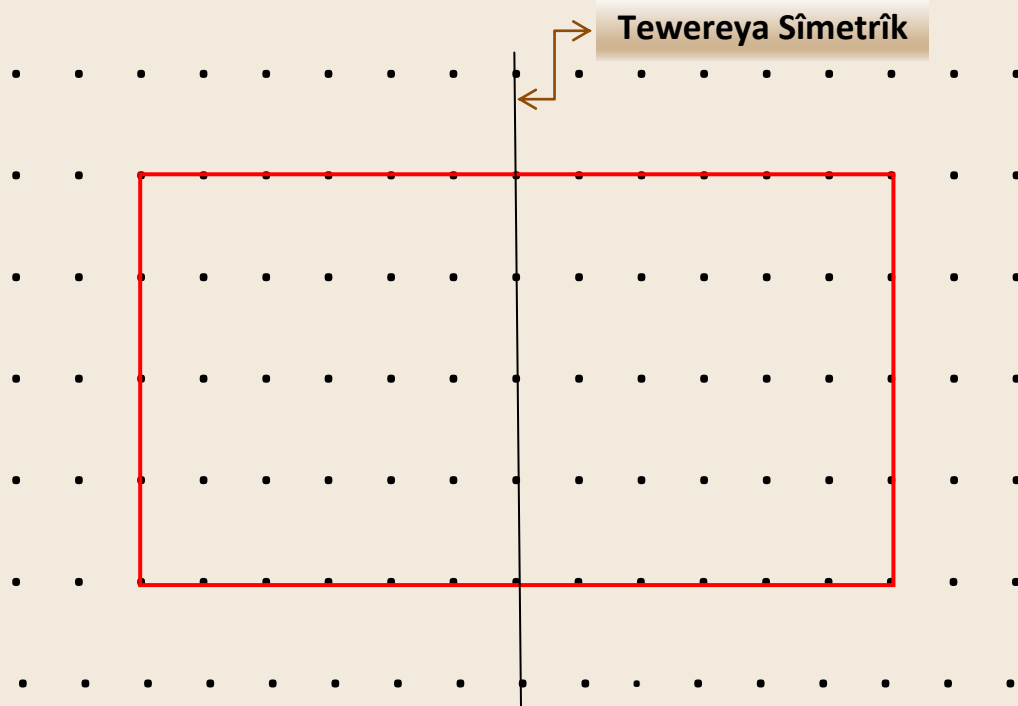
6. 4 Kenar û 4 Goşe

ŞIKLÊN SÎMETRÎK

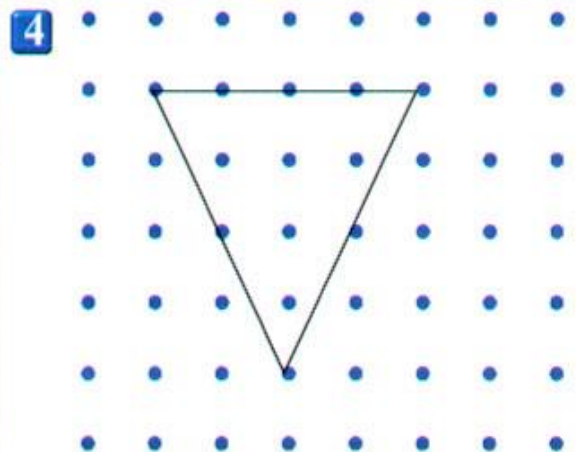
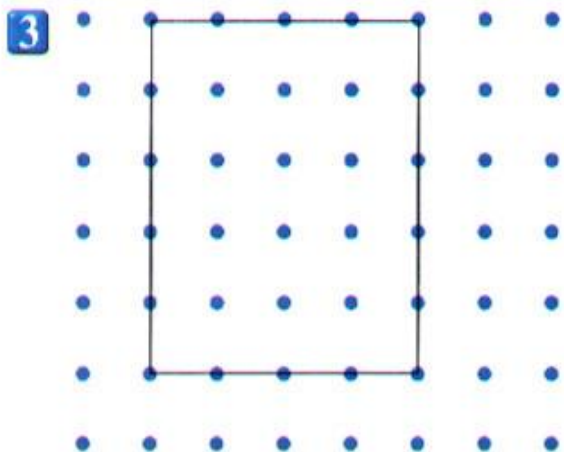
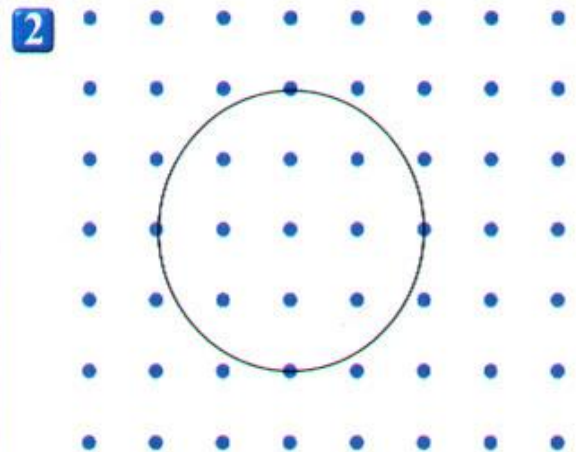
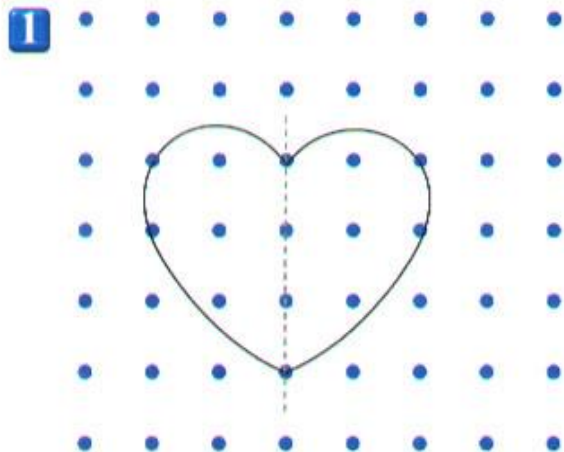
Sîmetrîk: Ji bo tiştên ku ji aliyê teşe, statû û pîvanê ve; di navbera wan de ahengek (yan jî wekhevîyek) heyî re sîmetrîk tê gotin.

Mînak: Tewereya sîmetrîk, şikil li du beşên wekhev cuda dike.

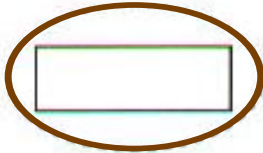
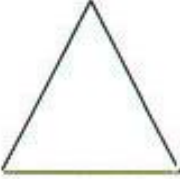

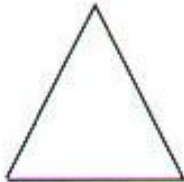

Hûn jî şiklên li jêr, bi alîkariya tewereya sîmetrîk li du beşên wekhev cuda bikin:

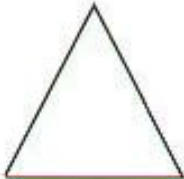
Ji bo dû beşên wekhev bê bi destxistîtin, xîzikan dikêşim.

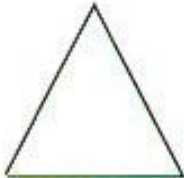

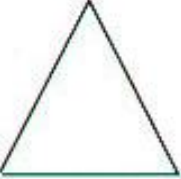

Şiklên li jêr ên ku dişibin cismê geometrîk, hêma bikin.

1

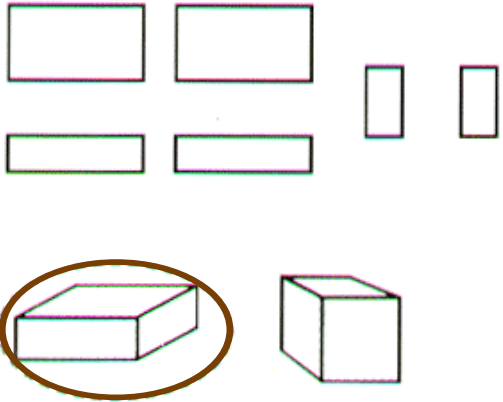
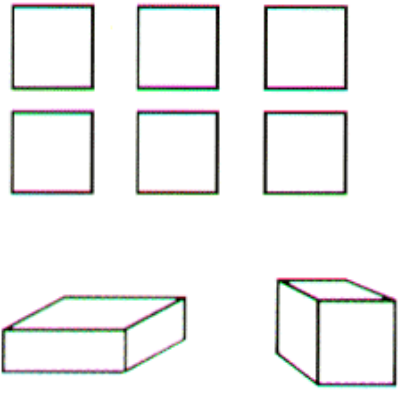
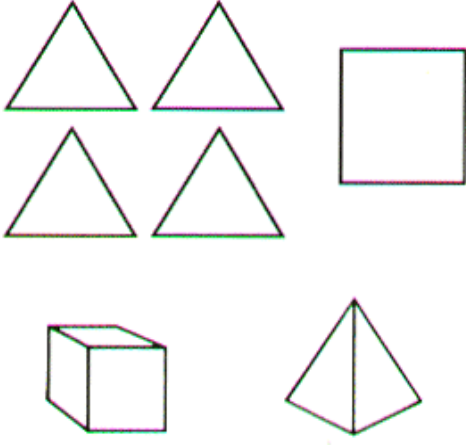
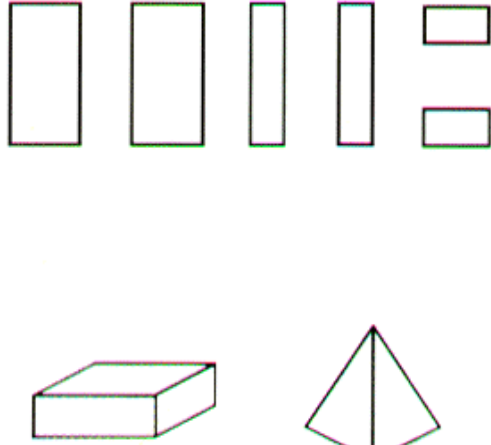
2

3

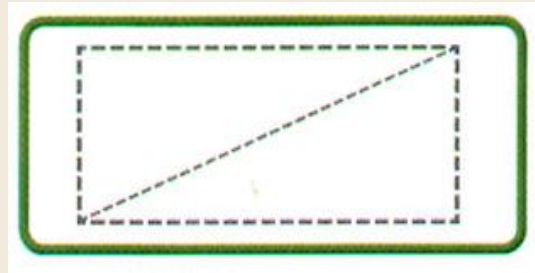
4

5

Li şiklan temaşe dikim û cismê geometrîk ê ku ji wan şiklan pêk tê, hêma dikim:

<p>1</p> 	<p>2</p>
<p>3</p> 	<p>4</p>

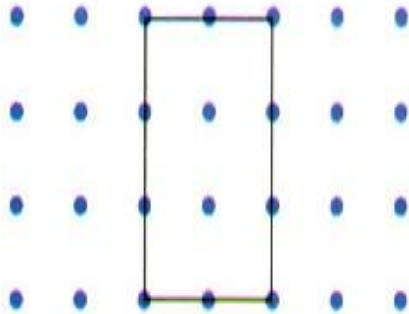
Şiklek geometrîk, ji bo bidestxistina şikleke din, bi kar tînim:

Du Sêgoşe

Tewereya sîmetrîk dikêşim.

3

4

